

Promemoria

Handläggningen av en arresteringsorder i fråga om hörande eller tillfälligt överförande före ett beslut om överlämnande och om privilegier och immunitet

Justitiedepartementet

Ju2025/02528

November 2025

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

Promemorian innehåller i huvudsak förslag till ändringar i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder och lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder som avser att förtydliga det svenska genomförandet av regelverket i vissa delar samt anpassa det till EU-domstolens praxis. Förslagen innebär bl.a. följande:

- Om en arresteringsorder avser lagföring, ska den eftersökte på begäran av den utfärdande myndigheten antingen kunna höras i den verkställande staten eller överföras tillfälligt till den utfärdande staten.
- Om den eftersökte skyddats av privilegier eller immunitet i Sverige, ska de tidsfrister som gäller för ett ärende om överlämnande räknas från och med den dag tingsrätten har fått information om att privilegierna eller immuniteten upphört.
- Det ska krävas samtycke från den utfärdande staten för att ett överlämnande för verkställighet av en frihetsberövande påföljd ska kunna vägras och påföljden i stället verkställas i Sverige.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2026.

Innehållsförteckning

1	Promemorians huvudsakliga innehåll	1
2	Lagförslag	4
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder	4
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder	10
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (2021:709) med kompletterande bestämmelser till delar av avtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket	14
2.4	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:1178) om överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder	16
2.5	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:1179) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder	19
2.6	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2012:565) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder	22
2.7	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2012:566) om överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder	25
2.8	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2021:713) med kompletterande bestämmelser om straffrättsligt samarbete mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket	28
3	Ärendet	31
4	Behovet av ändringar i fråga om hörande eller tillfälligt överförande samt i fråga om privilegier och immunitet	32
4.1	Möjlighet att tillfälligt överföra den eftersökte eller höra denne i Sverige i avvaktan på beslut	32
4.2	Privilegier och immunitet	35
5	Hörande eller tillfälligt överförande i avvaktan på beslut om överlämnande	37
5.1	Nuvarande reglering av hörande och av tillfälligt överförande	37
5.2	En särskild reglering om tillfälligt överförande eller hörande i avvaktan på ett slutligt beslut bör införas i europeiska arresteringsorderlagen, i nordiska arresteringsorderlagen och i brexitlagen	39
5.3	Närmare om ett tillfälligt överförande	45
5.4	Närmare om ett hörande i avvaktan på beslut	48
6	Privilegier och immunitet	50
6.1	Olika typer av privilegier och immunitet	50

6.2	En särskild reglering om tidsfrister och upphävande av privilegier och immunitet.....	51
7	Övriga frågor.....	57
8	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	63
9	Konsekvenser.....	63
10	Författningskommentar.....	65
10.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.....	65
10.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder.....	72
10.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2021:709) med kompletterande bestämmelser till delar av avtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket.....	77

2 Lagförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

dels att 2 kap. 4–6 §§, 4 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 9 §§, 6 kap. 8 §, 7 kap. 1 §, 8 kap. 1 och 3 §§, och rubriken närmast före 8 kap. 1 §, ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 2 kap. 2 § ska lyda ”Strafftrösklar” och att rubriken närmast före 4 kap. 4 § ska lyda ”Lagens tillämpning i förhållande till de nordiska staterna i vissa fall”,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 5 kap. 5 a–5 c §§, och närmast före 5 kap. 5 a §, en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §¹

Överlämnande ska vägras om

1. gärningen har ägt rum innan den eftersökte fyllt femton år,
2. det skulle strida mot den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna eller de tilläggsprotokoll till konventionen som gäller som lag i Sverige,
3. gärningen omfattas av nåd eller ett annat beslut enligt 12 kap. 9 § regeringsformen, eller

4. gärningen har prövats genom en dom som fått laga kraft i en medlemsstat i Europeiska unionen, *Island eller Norge* och, vid en fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet.

4. gärningen har prövats genom en dom som fått laga kraft i en medlemsstat i Europeiska unionen och, vid en fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet.

5 §²

Överlämnande för en gärning får vägras om

1. det enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan lag har beslutats att inte åtala för gärningen,
2. gärningen har prövats genom en dom som fått laga kraft i en annan stat än en medlemsstat i Europeiska unionen, *Island eller*
2. gärningen har prövats genom en dom som fått laga kraft i en annan stat än en medlemsstat i Europeiska unionen och, vid en

¹ Senaste lydelse 2024:43.

² Senaste lydelse 2025:160.

Norge och, vid en fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet, fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet,

3. en förundersökning har inletts eller ett åtal har väckts i Sverige för gärningen,

4. gärningen har begåtts i Sverige och påföljd inte längre får dömas ut enligt svensk lag på grund av preskription, eller

5. den europeiska arresteringsordern avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd som har dömts ut efter en förhandling där den eftersökte inte var personligen närvarande och den utfärdande myndigheten inte har bekräftat att något av villkoren i artikel 4a.1 i rambeslutet är uppfyllt.

6 §³

Rätten får besluta att den frihetsberövande påföljd som den europeiska arresteringsordern avser ska verkställas i Sverige, om

Om den utfärdande staten samtycker till att den frihetsberövande påföljd som den europeiska arresteringsordern avser verkställs i Sverige, får rätten besluta att den påföljden ska verkställas i Sverige, om

1. den eftersökte är svensk medborgare eller bosatt i eller uppehåller sig i Sverige,

2. den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige, och

3. den eftersöktes sociala återanpassning underlättas om påföljden verkställs i Sverige.

4 kap.

3 §

Om en arresteringsorder har skickats direkt enligt 1 § eller om det på annat sätt framkommer att den som eftersöks enligt en arresteringsorder befinner sig på en viss plats i Sverige, *skall* åklagaren utreda om det finns förutsättningar för överlämnande från Sverige. När den som begärs överlämnad för lagföring är under arton år *skall* det dessutom utredas om lagföringen kan ske i Sverige.

Om en arresteringsorder har skickats direkt enligt 1 § eller om det på annat sätt framkommer att den som eftersöks enligt en arresteringsorder befinner sig på en viss plats i Sverige, *ska* åklagaren utreda om det finns förutsättningar för överlämnande från Sverige. När den som begärs överlämnad för lagföring är under arton år *ska* det dessutom utredas om lagföringen kan ske i Sverige.

Vid utredningen tillämpas bestämmelserna om förundersökning i brottmål, om inte annat sägs i denna lag.

Utredningen *skall* bedrivas *skyndsamt*. Den tidsfrist som kan komma att gälla för tingsrätten

Utredningen *ska* bedrivas *skyndsamt*. Den tidsfrist som kan komma att gälla för tingsrätten

³ Senaste lydelse 2024:43.

enligt 5 kap. 3 § *skall* beaktas vid utredningen.

enligt 5 kap. 3 § *ska* beaktas vid utredningen.

Om den eftersökte skyddas av privilegier eller immunitet som riksdagen eller en svensk myndighet kan upphäva, ska åklagaren utan dröjsmål begära att immuniteten eller privilegierna upphävs.

5 kap.

3 §⁴

Tingsrätten ska meddela beslut i fråga om överlämnande senast trettio dagar efter det att den eftersökte har gripits eller, när något gripande i ärendet inte har skett, senast trettio dagar efter det att den eftersökte har underrättats om innehållet i arresteringsordern.

Samtycker den eftersökte till ett överlämnande, ska beslutet meddelas senast tio dagar efter det att samtycket har avgetts.

Tingsrätten får, om det finns särskilda skäl, meddela sitt beslut senare än vad som sägs i första eller andra stycket.

Om den eftersökte skyddats av privilegier eller immunitet avseende rättsliga förfaranden eller verkställighet i Sverige, ska fristerna i första och andra stycket räknas från och med den dag tingsrätten har informerats om att privilegierna eller immuniteten upphört.

Om det finns särskilda skäl får tingsrätten meddela sitt beslut senare än vad som sägs i första eller andra stycket.

Åtgärder före beslut om överlämnande

5 a §

På begäran av den utfärdande myndigheten ska rätten, i avvaktan på ett beslut om överlämnande i fråga om en arresteringsorder som avser lagföring, antingen besluta att den eftersökte

1. hörs av en åklagare enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål, om inte något annat följer av denna lag, eller

2. överförs tillfälligt till den utfärdande medlemsstaten på

villkor att han eller hon ska återföras till Sverige för att närvara vid en förhandling som rör överlämnandet.

Ett förhör eller ett överförande av den eftersökte enligt första stycket ska genomföras enligt de villkor som fastställs i samförstånd med den utfärdande myndigheten. En företrädare för den utfärdande medlemsstaten ska delta vid ett förhör enligt första stycket 1 och får med åklagarens samtycke ställa frågor direkt till den som hörs.

5 b §

Tingsrätten ska för prövningen av en begäran om tillfälligt överförande eller hörande i avvaktan på beslut om överlämnande hålla förhandling om den eftersökte begär det och det inte är uppenbart obehövt.

Till förhandlingen ska åklagaren och den eftersökte kallas. Är den eftersökte anhållen eller häktad ska han eller hon inställas.

5 c §

Polismyndigheten ska biträda vid verkställighet av ett beslut om tillfälligt överförande. Om den som ska överföras är på fri fot får han eller hon, om det bedöms vara nödvändigt för att överförandet ska kunna genomföras, omhändertas och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 96 timmar.

9 §⁵

Ett beslut att inte bevilja överlämnande i fall som avses i 2 kap. 6 § får inte överklagas. Har den eftersökte samtyckt till överlämnande enligt 4 kap. 9 § får beslutet om överlämnande inte överklagas.

Ett beslut att inte bevilja överlämnande i fall som avses i 2 kap. 3 § 7 får inte överklagas. Har den eftersökte samtyckt till överlämnande enligt 4 kap. 9 § får beslutet om överlämnande inte överklagas.

⁵ Senaste lydelse 2011:1177

För att hovrätten ska pröva tingsrättens beslut krävs prövningstillstånd, om beslutet innebär att ärendet avgörs eller utgör ett sådant beslut som får överklagas endast i samband med överklagande av ett slutligt beslut.

6 kap.

8 §⁶

Om överlämnande har beviljats enligt denna lag och en rättslig myndighet i den medlemsstat dit överlämnande har skett gör en framställning till åklagaren om tillstånd

1. att lagföra eller straffa den som har överlämnats även för gärningar som inte omfattades av överlämnandet, eller

2. att till en annan medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge överlämna den som har överlämnats från Sverige,

prövas ärendet med tillämpning av 2–5 kap. Behörig tingsrätt är den som prövade frågan om överlämnande.

Vad som i 2–5 kap. sägs om tvångsmedel och frister ska inte tillämpas i de fall som avses i första stycket. Offentlig försvarare ska förordnas för den som har överlämnats. Den som har överlämnats ska ges tillfälle att yttra sig över framställningen. Tingsrätten prövar om det finns skäl att hålla en muntlig förhandling.

2. att till en annan medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge överlämna den som har överlämnats från Sverige,

prövas ärendet med tillämpning av 2, 4 eller 5 kap. Behörig tingsrätt är den som prövade frågan om överlämnande.

Vad som i 2, 4 och 5 kap. sägs om tvångsmedel och frister ska inte tillämpas i de fall som avses i första stycket. Offentlig försvarare ska förordnas för den som har överlämnats. Den som har överlämnats ska ges tillfälle att yttra sig över framställningen. Tingsrätten prövar om det finns skäl att hålla en muntlig förhandling.

Ett beslut enligt första stycket ska fattas inom 30 dagar från det att åklagaren har tagit emot framställningen.

7 kap.

1 §⁷

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § eller 7 § första stycket har beslutat att en frihetsberövande påföljd ska verkställas i Sverige, tillämpas lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen, med undantag för 3 kap. 1–5 §§ den lagen. Vid tillämpning av 3 kap. 15 § den lagen krävs inte någon begäran från behörig myndighet i den andra staten för att tvångsmedel ska få användas.

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § har beslutat att den frihetsberövande påföljden ska verkställas i Sverige, får en fråga om häktning enligt 3 kap. 15 och 16 §§ lagen om erkännande och verkställighet av frihetsberövande

⁶ Senaste lydelse 2011:1177.

⁷ Senaste lydelse 2024:43.

påföljder inom Europeiska unionen tas upp på yrkande av åklagaren utan ett föregående beslut om anhållande.

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § har beslutat att en frihetsberövande påföljd ska verkställas i Sverige, ska en verkställbarhetsförklaring inte beslutas om den utfärdande medlemsstaten motsätter sig att verkställigheten överförs.

8 kap.

Återförande av personer som har överlämnats till Sverige

Om en person har överlämnats till Sverige för att lagföras här på villkor att personen senare återförs till den andra staten, ska Polismyndigheten se till att den som har överlämnats återförs.

Återförande av en person som har överförts tillfälligt eller överlämnats till Sverige

1 §⁸

Polismyndigheten ska ansvara för att återföra en person som

1. ska återföras till den verkställande medlemsstaten efter att ha överförts tillfälligt till Sverige i avvaktan på beslut om överlämnande, eller

2. har överlämnats till Sverige för att lagföras här på villkor att personen senare återförs till den andra staten.

Om den som ska återföras är på fri fot får han eller hon, om det bedöms vara nödvändigt för att återförandet ska kunna genomföras, omhändertas och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 96 timmar.

3 §⁹

Om en svensk myndighet har utfärdat en europeisk arresteringsorder och den andra medlemsstaten har beslutat om *överlämnande* till Sverige, ska Polismyndigheten ansvara för transporten i Sverige.

Om en svensk myndighet har utfärdat en europeisk arresteringsorder och den andra medlemsstaten har beslutat om *ett tillfälligt överförande eller om ett överlämnande* till Sverige, ska Polismyndigheten ansvara för transporten i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2026.

⁸ Senaste lydelse 2024:43.

⁹ Senaste lydelse 2017:129.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2011:1156) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder

dels att 2 kap. 6 §, 3 kap. 3 §, 4 kap. 3 och 9 §§, 6 kap. 1 § och 7 kap. 1 och 3 §§, och rubriken närmast före 7 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas tre nya paragrafer, 4 kap. 6 a–6 c §§, och närmast före 4 kap. 6 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

6 §¹

Rätten får besluta att den frihetsberövande påföljd som den nordiska arresteringsordern avser ska verkställas i Sverige, om

Om den utfärdande staten samtycker till att den frihetsberövande påföljd som den nordiska arresteringsordern avser verkställs i Sverige, får rätten besluta att den påföljden ska verkställas i Sverige, om

1. den eftersökte är svensk medborgare eller är bosatt i eller uppehåller sig i Sverige,

2. den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige, och

3. den eftersöktes sociala återanpassning underlättas om påföljden verkställs i Sverige.

3 kap.

3 §

Om en nordisk arresteringsorder har skickats direkt till åklagaren eller det annars är känt att den eftersökte befinner sig på en viss plats i Sverige, ska åklagaren skyndsamt utreda om det finns förutsättningar för överlämnande från Sverige. Den tidsfrist som gäller för tingsrätten enligt 4 kap. 3 § andra stycket ska beaktas. När den som begärs överlämnad för lagföring är under arton år, ska det utredas om lagföringen kan ske i Sverige.

Vid utredningen tillämpas bestämmelserna om förundersökning i brottmål, om inte annat sägs i denna lag.

Om den eftersökte skyddas av privilegier eller immunitet som riksdagen eller en svensk myndighet kan upphäva, ska åklagaren utan dröjsmål begära att

immuniteten eller privilegierna upphävs.

4 kap.

3 §

Samtycker den eftersökte till överlämnande, ska beslut i fråga om överlämnande meddelas senast tre dagar efter det att samtycket har lämnats.

I övriga fall ska tingsrätten meddela beslut i fråga om överlämnande senast fjorton dagar efter det att den eftersökte har gripits eller, när något gripande i ärendet inte har skett, senast fjorton dagar efter det att den eftersökte har underrättats om innehållet i den nordiska arresteringsordern.

Om det finns särskilda skäl får beslutet meddelas senare än vad som sägs i första eller andra stycket. Beslutet ska då meddelas så snart det är möjligt.

Samtycker den eftersökte till ett överlämnande, ska beslut i fråga om överlämnande meddelas senast tre dagar efter det att samtycket har lämnats.

Om den eftersökte skyddats av privilegier eller immunitet avseende rättsliga förfaranden eller verkställighet i Sverige, ska fristerna i första och andra stycket räknas från och med den dag tingsrätten har informerats om att privilegierna eller immuniteten upphört.

Om det finns särskilda skäl får beslutet meddelas senare än vad som sägs i första eller andra stycket. Beslutet ska då meddelas så snart det är möjligt.

Åtgärder före beslut om överlämnande

6 a §

På begäran av den utfärdande myndigheten ska rätten, i avvaktan på ett beslut om överlämnande i fråga om en arresteringsorder som avser lagföreläggelse, antingen besluta att den eftersökte

1. hörs av en åklagare enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål, om inte något annat följer av denna lag, eller

2. överförs tillfälligt till den utfärdande staten på villkor att han eller hon ska återföras till Sverige för att närvara vid en förhandling som rör överlämnandet.

Ett förhör eller ett överförande av den eftersökte enligt första stycket ska genomföras enligt de

villkor som fastställs i samförstånd med den utfärdande myndigheten. En företrädare för den utfärdande medlemsstaten ska delta vid ett förhör enligt första stycket 1 och får med åklagarens samtycke ställa frågor direkt till den som hörs.

6 b §

Tingsrätten ska för prövningen av en begäran om tillfälligt överförande eller hörande i avvaktan på beslut om överlämnande hålla förhandling om den eftersökte begär det och det inte är uppenbart obehövligt.

Till förhandlingen ska åklagaren och den eftersökte kallas. Är den eftersökte anhållen eller häktad ska han eller hon inställas.

6 c §

Polismyndigheten ska biträda vid verkställighet av ett beslut om tillfälligt överförande. Om den som ska överföras är på fri fot får han eller hon, om det bedöms vara nödvändigt för att överförandet ska kunna genomföras, omhändertas och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 96 timmar.

9 §

Har den eftersökte samtyckt till överlämnande får beslutet om överlämnande inte överklagas. Ett beslut om att inte bevilja överlämnande i fall som avses i 2 kap. 6 § får inte överklagas.

För att hovrätten ska pröva tingsrättens beslut krävs prövningstillstånd, om beslutet innebär att ärendet avgörs eller utgör ett sådant beslut som får överklagas endast i samband med överklagande av ett slutligt beslut.

Ett överklagande av tingsrättens beslut som innebär att ärendet avgörs eller sådana beslut som får överklagas endast i samband med överklagande av slutligt beslut ska ha kommit in till tingsrätten inom en vecka från den dag då beslutet meddelades.

Ett överklagande av ett av hovrätten meddelat beslut som avses i tredje stycket ska ha kommit in till hovrätten inom en vecka från den dag då beslutet meddelades.

6 kap.

1 §²

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § har beslutat att en frihetsberövande påföljd ska verkställas i Sverige, ska Kriminalvården besluta att verkställigheten av påföljden ska överföras till Sverige.

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § har beslutat att en frihetsberövande påföljd ska verkställas i Sverige, ska Kriminalvården besluta att verkställigheten av påföljden ska överföras till Sverige, *om inte den utfärdande staten motsätter sig det.*

7 kap.

Återförande av personer som har överlämnats till Sverige

Återförande av en person som har överförts tillfälligt eller överlämnats till Sverige

1 §³

Om en person har överlämnats till Sverige för att lagföras här på villkor att personen senare återförs till den andra staten, ska Polismyndigheten se till att den som har överlämnats återförs.

Polismyndigheten ska ansvara för att återföra en person som

1. ska återföras till den verkställande medlemsstaten efter att ha överförts tillfälligt till Sverige i avvaktan på beslut om överlämnande, eller

2. har överlämnats till Sverige för att lagföras här på villkor att personen senare återförs till den andra staten.

Om den som ska återföras är på fri fot får han eller hon, om det är nödvändigt för att återförandet ska kunna genomföras, omhändertas och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 96 timmar.

3 §⁴

Om en svensk myndighet har utfärdat en nordisk arresteringsorder och den andra staten har beslutat om *överlämnande* till Sverige, ska Polismyndigheten ansvara för transporten i Sverige.

Om en svensk myndighet har utfärdat en nordisk arresteringsorder och den andra staten har beslutat om *ett tillfälligt överförande eller om ett överlämnande* till Sverige, ska Polismyndigheten ansvara för transporten i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2026.

² Senaste lydelse 2024:44.

³ Senaste lydelse 2024:44.

⁴ Senaste lydelse 2017:128.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2021:709) med kompletterande bestämmelser till delar av avtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2021:709) med kompletterande bestämmelser till delar av avtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket

dels att 2 kap. 2 och 3 §§ och 3 kap. 6 §, och rubriken närmast före 2 kap. 2 §, ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf 3 kap. 11 a §, och närmast före 3 kap. 11 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

Återförande av personer som har överlämnats till Sverige

Återförande av en person som har överförs tillfälligt eller överlämnats till Sverige

2 §

Om en person har överlämnats till Sverige på villkor att han eller hon återförs till Förenade kungariket, tillämpas 8 kap. 1 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

Om en person som har överförs tillfälligt till Sverige i avvaktan på beslut om överlämnande ska återföras till Förenade kungariket eller om en person har överlämnats till Sverige på villkor att han eller hon återförs till Förenade kungariket, tillämpas 8 kap. 1 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

3 §

Vid transport i Sverige av den som *överlämnats* hit tillämpas 8 kap. 3 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

Vid transport i Sverige av den som *tillfälligt överförs eller överlämnats* hit tillämpas 8 kap. 3 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

3 kap.

6 §

Under det inledande förfarandet om överlämnande och under utredningen tillämpas 4 kap. 1 § andra stycket och 3 § första *stycket* lagen (2003:1156) om över-

Under det inledande förfarandet om överlämnande och under utredningen tillämpas 4 kap. 1 § andra stycket och 3 § första *och fjärde styckena* lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige

lämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.
enligt en europeisk arresteringsorder.

En efterlysning som är registrerad i ett system för eftersökning av personer och som gäller utlämning eller överlämnande till Förenade kungariket ska jämföras med en arresteringsorder i avvaktan på att en sådan översänds.

Vid utredningen tillämpas bestämmelserna om förundersökning i brottmål, om inte annat anges i avtalet eller i denna lag.

Beslut om kompletteringar enligt artikel 613.2 i avtalet fattas av åklagare.

Åtgärder före beslut om överlämnande

11 a §

I avvaktan på ett beslut om överlämnande tillämpas 5 kap. 5 a–5 c §§, utom 5 a § andra stycket andra meningen, lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder i frågor om tillfälligt överförande av den eftersökte till Förenade kungariket eller hörande av den eftersökte i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2026.

2.4 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:1178) om överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

Regeringen föreskriver i fråga om förordningen (2003:1178) om överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

dels att 13 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 5 a, 5 b, 12 a och 14 a §§ av följande lydelse, och närmast före 5 a § och närmast före 12 a §, två nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Privilegier och immunitet

5 a §

När den eftersökte skyddas av privilegier eller immunitet som en annan stat än den verkställande medlemsstaten eller som en internationell organisation kan upphäva, ska åklagaren begära att den staten eller organisationen upphäver immuniteten eller privilegierna.

5 b §

Åklagaren ska omedelbart underrätta den verkställande myndigheten om sådana privilegier eller sådan immunitet som avses i 5 a § har upphävts.

Åtgärder före beslut om överlämnande

12 a §

Åklagaren får hos den verkställande myndigheten begära att den eftersökte

1. hörs i den verkställande medlemsstaten, eller

2. överförs tillfälligt till Sverige.

Ett förhör av den eftersökte enligt första stycket 1 ska genomföras enligt den verkställande medlemsstatens lag och de villkor som åklagaren och den verkställande

myndigheten fastställer i samförstånd. Åklagaren eller en polisman som åklagaren utser ska närvara vid förhöret.

Om ett förhör enligt första stycket sker genom videokonferens, ska åklagaren dokumentera att den eftersökte lämnat ett sådant samtycke som avses i artikel 6.2 b) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2844 av den 13 december 2023 om digitalisering av rättsligt samarbete och tillgång till rättslig prövning i gränsöverskridande frågor på privaträttens och straffrättens område och om ändring av vissa rättsakter inom området för rättsligt samarbete.

Ett tillfälligt överförande enligt första stycket 2 ska ske enligt de villkor åklagaren och den verkställande myndigheten fastställer i samförstånd. Den eftersökte ska ha rätt att återföras till den verkställande medlemsstaten för att delta vid en förhandling som rör överlämnandet.

13 §¹

Åklagaren ansvarar för att den eftersökte förs till Sverige när den andra medlemsstaten har beslutat om *överlämnande* hit. Åklagaren ska se till att den eftersökte hämtas till Sverige inom den utsatta tiden, om inte annat har överenskommits. Åklagaren får begära hjälp av Polismyndigheten om det behövs.

Åklagaren ansvarar för att den eftersökte förs till Sverige när den verkställande myndigheten har beslutat om *ett tillfälligt överförande eller ett överlämnande* hit. Åklagaren ska se till att den eftersökte hämtas till Sverige inom den utsatta tiden, om inte annat har överenskommits. Åklagaren får begära hjälp av Polismyndigheten om det behövs.

Bestämmelser om transporter i Sverige finns i 8 kap. 3 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

14 a §

Om den verkställande medlemsstaten vid en begäran om över-

¹ Senaste lydelse 2017:145.

lämnande till Sverige för verkställighet av en frihetsberövande påföljd efterfrågar Sveriges inställning till att den staten övertar verkställigheten, ska åklagaren inhämta ett yttrande i frågan från Kriminalvården.

Denna förordning träder i kraft den 1 december 2026.

2.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:1179) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

Regeringen föreskriver i fråga om förordningen (2003:1179) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

dels att 7 och 22 §§, och rubriken närmast före 22 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 10 a, 11 och 12 a §§, och närmast före 11 § och 12 a § två nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §¹

Om den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige, ska åklagaren omedelbart underrätta den utfärdande myndigheten om den eftersöktes begäran.

Om den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige, ska åklagaren omedelbart underrätta den utfärdande myndigheten om den eftersöktes begäran *och inhämta den utfärdande medlemsstatens inställning till att verkställigheten av påföljden förs över.*

Åklagaren ska underrätta Kriminalvården om den eftersöktes begäran att påföljden ska verkställas i Sverige och om andra förhållanden som har betydelse för beslutet om verkställighet här.

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder har beslutat att den frihetsberövande påföljd som avses i arresteringsordern ska verkställas i Sverige, ska åklagaren omedelbart underrätta Kriminalvården.

I 3 kap. 19 § förordningen (2015:109) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen finns bestämmelser om Kriminalvårdens skyldighet att underrätta den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten.

10 a §

Om ett förhör enligt 5 kap. 5 a § första stycket lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder sker genom videokonferens, ska åklagaren dokumentera att den eftersökte lämnat ett sådant samtycke som avses i artikel 6.2 b) Europaparlamentets och rådets

¹ Senaste lydelse 2024:50.

förordning (EU) 2023/2844 av den 13 december 2023 om digitalisering av rättsligt samarbete och tillgång till rättslig prövning i gränsöverskridande frågor på privaträttens och straffrättens område och om ändring av vissa rättsakter inom området för rättsligt samarbete.

Underrättelse vid upphävda privilegier eller upphävd immunitet

11 §²

Åklagaren ska omedelbart underrätta tingsrätten om sådana privilegier eller sådan immunitet som avses i 5 kap. 3 § tredje stycket lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder har upphävts.

Underrättelse vid en begäran från den eftersökte om att höras i Sverige eller överföras tillfälligt till den utfärdande medlemsstaten

12 a §

Om den eftersökte begär att höras i Sverige eller överföras tillfälligt till den utfärdande medlemsstaten enligt 5 kap. 5 a § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, ska åklagaren underrätta den utfärdande myndigheten om detta.

Underrättelse vid villkorat överlämnande från Sverige

Underrättelse vid villkorat överförande eller överlämnande från Sverige

22 §³

Om ett överlämnande sker på villkor om återförande enligt 6 kap. 1 § tredje stycket lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arres-

Om ett överförande eller ett överlämnande sker på villkor om återförande enligt 5 kap. 5 a § första stycket 1 eller 6 kap. 1 § tredje stycket lagen (2003:1156)

² Tidigare 11 § upphävd genom 2012:571.

³ Senaste lydelse 2024:50.

teringsorder, ska åklagaren underrätta den utfärdande myndigheten om att myndigheten ska kontakta åklagaren om när återförandet kan äga rum.

om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, ska åklagaren underrätta den utfärdande myndigheten om att myndigheten ska kontakta åklagaren om när återförandet kan äga rum.

Om den överlämnade personen återförs för att avtjäna en frihetsberövande påföljd i Sverige ska åklagaren underrätta den ansvariga myndigheten i Sverige.

Denna förordning träder i kraft den 1 december 2026.

2.6 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2012:565) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder

Regeringen föreskriver i fråga om förordningen (2015:565) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder

dels att 6 och 17 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i förordningen ska införas tre nya paragrafer, 10 a, 11 a och 11 b §§, och närmast före 11 a, 11 b och 17 §§ tre nya rubriker, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

Om den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige, ska åklagaren omedelbart underrätta den utfärdande myndigheten om den eftersöktes begäran.

Om den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige, ska åklagaren omedelbart underrätta den utfärdande myndigheten om den eftersöktes begäran *och inhämta den utfärdande statens inställning till att verkställigheten av påföljden förs över.*

Åklagaren ska underrätta Kriminalvården om den eftersöktes begäran att påföljden ska verkställas i Sverige.

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder har beslutat att den frihetsberövande påföljd som avses i arresteringsordern ska verkställas i Sverige, ska åklagaren omedelbart underrätta Kriminalvården.

10 a §

Om ett förhör enligt 4 kap. 6 a § första stycket lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder med en person som eftersöks enligt en arresteringsorder utfärdad i Finland sker genom videokonferens, ska åklagaren dokumentera att den eftersökte lämnat ett sådant samtycke som avses i artikel 6.2 b) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2844 av den 13 december 2023 om digitalisering av rättsligt samarbete och tillgång

till rättslig prövning i gränsöverskridande frågor på privaträttens och straffrättens område och om ändring av vissa rättsakter inom området för rättsligt samarbete.

Underrättelse vid upphävda privilegier eller upphävd immunitet

11 a §

Åklagaren ska omedelbart underrätta tingsrätten om sådana privilegier eller sådan immunitet som avses i 4 kap. 3 § tredje stycket lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder har upphävts.

Underrättelse vid en begäran från den eftersöktes om att höras i Sverige eller överföras tillfälligt till den utfärdande medlemsstaten

11 b §

Om den eftersökte begär att höras i Sverige eller överföras tillfälligt till den utfärdande staten enligt 4 kap. 6 a § lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder, ska åklagaren underrätta den utfärdande myndigheten om detta.

Underrättelse vid villkorat överförande eller överlämnande från Sverige

17 §

När överlämnande beviljats med ett sådant villkor om återförande som avses i 5 kap. 1 § tredje stycket lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder, ska åklagaren underrätta den utfärdande myndigheten om att myndigheten ska kontakta åklagaren när återförandet kan äga rum. Om den överlämnade personen återförs för att avjäna en

Om ett överförande eller ett överlämnande sker på villkor om återförande enligt 4 kap. 6 a § första stycket 1 eller 5 kap. 1 § tredje stycket lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder, ska åklagaren underrätta den utfärdande myndigheten om att myndigheten ska kontakta åklagaren när återförandet kan äga rum.

*frihetsberövande påföljd i Sverige,
ska åklagaren underrätta den
ansvariga myndigheten i Sverige.*

*Om den överlämnade personen
återförs för att avtjäna en
frihetsberövande påföljd i Sverige,
ska åklagaren underrätta den
ansvariga myndigheten i Sverige.*

Denna förordning träder i kraft den 1 december 2026.

2.7 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2012:566) om överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder

Regeringen föreskriver i fråga om förordningen (2015:566) om
överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder

dels att 12 § ska ha följande lydelse,

dels att det i förordningen ska införas fyra nya paragrafer, 5 a, 5 b, 11 a
och 13 a §§, och närmast före 5 a § och 11 a § två nya rubriker, av följande
lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Privilegier och immunitet

5 a §

När den eftersökte skyddas av privilegier eller immunitet som en annan stat än den verkställande staten eller som en internationell organisation kan upphäva, ska åklagaren begära att den staten eller organisationen upphäver immuniteten eller privilegierna.

5 b §

Åklagaren ska omedelbart underrätta den verkställande myndigheten om sådana privilegier eller sådan immunitet som avses i 5 a § har upphävts.

Åtgärder före beslut om överlämnande

11 a §

Åklagaren får hos den verkställande myndigheten begära att den eftersökte

1. hörs i den verkställande medlemsstaten, eller

2. överförs tillfälligt till Sverige.

Ett förhör av den eftersökte enligt första stycket 1 ska genomföras i enlighet med den verkställande statens lag och de villkor som åklagaren och den verkställande myndigheten fastställer i samförstånd. Åklagaren eller en

polisman som åklagaren utser ska närvara vid förhöret.

Om Finland är verkställande stat vid ett förhör enligt första stycket som sker genom videokonferens, ska åklagaren dokumentera att den eftersökte lämnat ett sådant samtycke som avses i artikel 6.2 b) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2844 av den 13 december 2023 om digitalisering av rättsligt samarbete och tillgång till rättslig prövning i gränsöverskridande frågor på privaträttens och straffrättens område och om ändring av vissa rättsakter inom området för rättsligt samarbete.

Ett tillfälligt överförande enligt första stycket 2 ska ske enligt de villkor åklagaren och den verkställande myndigheten fastställer i samförstånd. Den eftersökte ska ha rätt att återföras till den verkställande staten för att delta vid en förhandling som rör överlämnandet.

12 §¹

Åklagaren ansvarar för att den eftersökte förs till Sverige när den andra nordiska staten har beslutat om överlämnande hit. Åklagaren ska, om inte annat har överenskommits, se till att den eftersökte inom den utsatta tiden hämtas till Sverige. Om det behövs får åklagaren begära hjälp av Polismyndigheten.

Åklagaren ansvarar för att den eftersökte förs till Sverige när den andra nordiska staten har beslutat om ett tillfälligt överförande eller ett överlämnande hit. Åklagaren ska, om inte annat har överenskommits, se till att den eftersökte inom den utsatta tiden hämtas till Sverige. Om det behövs får åklagaren begära hjälp av Polismyndigheten.

Bestämmelser om transporter i Sverige finns i 7 kap. 3 § lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder.

13 a §

Om den verkställande staten vid en begäran om överlämnande till Sverige för verkställighet av en frihetsberövande påföljd efterfrågar Sveriges inställning till att den staten övertar verkställigheten, ska åklagaren inhämta ett yttrande i frågan från Kriminalvården.

Denna förordning träder i kraft den 1 december 2026.

2.8 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2021:713) med kompletterande bestämmelser om straffrättsligt samarbete mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket

Regeringen föreskriver i fråga om förordningen (2021:713) med kompletterande bestämmelser om straffrättsligt samarbete mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket

dels att 2 kap. 10 § och 3 kap. 14 §, och rubriken närmast före 3 kap. 14 § ska ha följande lydelse,

dels att det i förordningen ska införas tre nya paragrafer, 2 kap. 3 a §, 3 kap. 5 a och 12 a §§, och närmast före 2 kap. 3 a §, 3 kap. 5 a § och 3 kap. 12 a § tre nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

Privilegier och immunitet

3 a §

När åklagaren i egenskap av utfärdande myndighet har ansvar för att begära att privilegier eller immunitet ska upphävas enligt artikel 618.3 i avtalet, ska åklagaren omedelbart underrätta den verkställande myndigheten om privilegierna eller immuniteten har upphävts.

10 §

Åklagaren ansvarar för att den eftersökte förs till Sverige när den verkställande rättsliga myndigheten i Förenade kungariket har beslutat om *överlämnande hit*. Åklagaren ska se till att den eftersökte hämtas till Sverige inom den utsatta tiden, om inte annat har överenskommits med den berörda myndigheten i Förenade kungariket. Åklagaren får begära hjälp av Polismyndigheten om det behövs.

Åklagaren ansvarar för att den eftersökte förs till Sverige när den verkställande rättsliga myndigheten i Förenade kungariket har beslutat om

- 1. ett tillfälligt överförande, eller*
- 2. ett överlämnande hit.*

Åklagaren ska se till att den eftersökte hämtas till Sverige inom

den utsatta tiden, om inte annat har överenskommits med den berörda myndigheten i Förenade kungariket. Åklagaren får begära hjälp av Polismyndigheten om det behövs.

Bestämmelser om transport i Sverige finns i 2 kap. 3 § lagen (2021:709) med kompletterande bestämmelser om straffrättsligt samarbete mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket.

3 kap.

Privilegier och immunitet

5 a §

När Sverige är verkställande stat ska åklagaren omedelbart underrätta tingsrätten om sådana privilegier eller sådan immunitet som avses i artikel 618 i avtalet har upphävts.

Underrättelse vid en begäran från den eftersökte om att höras i Sverige eller överföras tillfälligt till det Förenade kungariket

12 a §

Om den eftersökte begär att höras i Sverige eller överföras tillfälligt enligt artikel 616 i avtalet, ska åklagaren underrätta den berörda myndigheten i Förenade kungariket om det.

Underrättelse vid villkorat överlämnande

När ett överlämnande beviljas med ett sådant villkor om återförande som avses i artikel 622.2 i avtalet, ska åklagaren underrätta den utfärdande rättsliga myndigheten om att åklagaren ska kontaktas när återförandet kan äga rum. Åklagaren ska sända en kopia av underrättelsen till Polismyndigheten.

Underrättelse vid villkorat överlämnande eller tillfälligt överförande

14 §

När ett beslut att tillfälligt överföra den eftersökte enligt artikel 616.1 b) i avtalet fattas eller när ett överlämnande beviljas med ett sådant villkor om återförande som avses i artikel 622.2 i avtalet, ska åklagaren underrätta den utfärdande rättsliga myndigheten om att åklagaren ska kontaktas när ett återvändande enligt artikel 616.3 i avtalet eller när ett återförande kan äga rum. Åklagaren ska sända en kopia av

underrättelsen till Polis-
myndigheten.

Denna förordning träder i kraft den 1 december 2026.

3 Ärendet

Överlämnande av misstänkta, tilltalade och dömda personer mellan Europeiska unionens medlemsstater utgör en mycket viktig del i samarbetet mellan medlemsstaterna. Rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna (arresteringsorderrambbeslutet) som styr samarbetet har nu gällt i drygt 20 år. Sverige har huvudsakligen införlivat rambeslutet genom lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder (europeiska arresteringsorderlagen). Kommissionen inledde 2015 en granskning av genomförandet. På grundval av granskningen inleddes 2021 ett överträdelseförfarande mot Sverige.

Kommissionen har i ett motiverat yttrande av den 3 oktober 2024 ansett bl.a. att Sverige inte införlivat artiklarna 18 (situation i avvaktan på beslut) och 19 (hörande av personen i avvaktan på beslut) på ett korrekt sätt och därtill underlåtit att införliva artikel 20 (privilegier och immunitet) i nationell lagstiftning. Kommissionen har den 18 juni 2025 beslutat att väcka talan mot Sverige i EU-domstolen. Det finns mot den bakgrunden skäl att se över det svenska genomförandet av vissa delar av rambeslutet.

Konventionen av den 15 december 2005 om överlämnande mellan de nordiska staterna på grund av brott (nordisk arresteringsorder), i det följande benämnd arresteringsorderkonventionen, som fördjupar och vidgar innehållet i arresteringsorderrambbeslutet (jfr artikel 31.2 andra stycket arresteringsorderrambbeslutet), innehåller i artikel 16 en bestämmelse som motsvarar artikel 20 om privilegier och immunitet i arresteringsorderrambbeslutet men saknar en reglering som motsvarar artikel 18 och 19 arresteringsorderrambbeslutet. I förhållande till Island och Norge är Sverige utöver arresteringsorderkonventionen även bundet av avtalet mellan Europeiska unionen och Republiken Island och Konungariket Norge om förfarande för överlämnande mellan Europeiska unionens medlemsstater och Island och Norge (EU-avtalet). EU-avtalet innehåller en reglering som i sak fullt ut motsvarar artikel 18 och 19 i arresteringsorderrambbeslutet (se artikel 21 och 22 i EU-avtalet). Mot bakgrund av detta bör även regelverket om den nordiska arresteringsordern ses över.

Detsamma gäller lagstiftningen som kompletterar artikel 616–618 i avtalet om handel och samarbete mellan Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen, å ena sidan, och förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, å andra sidan av den 30 december 2020, hädanefter handels- och samarbetsavtalet. Avtalet är direkt tillämpligt i medlemsstaterna och nämnda artiklar innehåller regler som är snarlika artikel 18–20 arresteringsorderrambbeslutet.

I denna promemoria lämnas i huvudsak förslag på lagstiftning som på ett tydligare sätt dels införlivar artikel 18–20 arresteringsorderrambbeslutet, artikel 16 arresteringsorderkonventionen och artikel 21 och 22 i EU-avtalet, dels kompletterar artikel 616–618 i handels- och samarbetsavtalet, i svensk rätt. Därutöver föreslås även vissa andra ändringar i regelverket om en europeisk och en nordisk arresteringsorder som bl.a. syftar till att anpassa de svenska bestämmelserna till EU-domstolens praxis.

4 Behovet av ändringar i fråga om hörande eller tillfälligt överförande samt i fråga om privilegier och immunitet

Huvudsyftet vid införandet av arresteringsorderrambeslutet var att skapa ett mer effektivt förfarande än utlämnings-samarbetet. Rambeslutet har också lett till ett väl fungerande samarbete mellan medlemsstaterna när det gäller överlämnande av misstänkta, tilltalade eller dömda personer. Reglering som fördjupar och vidgar innehållet i arresteringsorderrambeslutet finns i arresteringsorderkonventionen. Även handels- och samarbetsavtalet, vars implementering bland medlemsstaterna övervakas av Kommissionen, innehåller en reglering om överlämnande som baserats på arresteringsorderrambeslutet.

EU-kommissionen har i ett s.k. motiverat yttrande av den 3 oktober 2024 ifrågasatt Sveriges genomförande av rambeslutet när det gäller vissa artiklar (Ju2021/00851). Vad gäller artikel 18–20 finns anledning att ifrågasätta om de har genomförts på ett korrekt sätt i svensk lagstiftning. Det finns således skäl att se över delar av europeiska arresteringsorderlagen. Som framgår i avsnitt 3 innebär detta även att det finns skäl att se över genomförandet av artikel 16 arresteringsorderkonventionen, artikel 21 och 22 i EU-avtalet och de svenska bestämmelser som kompletterar artikel 616–618 i handels- och samarbetsavtalet.

4.1 Möjlighet att tillfälligt överföra den eftersökte eller höra denne i Sverige i avvaktan på beslut

4.1.1 Den europeiska arresteringsordern

Beslut om överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder ska fattas inom tio dagar från det att en eftersökt person lämnat sitt samtycke till ett överförande (artikel 17.2 arresteringsorderrambeslutet) och annars inom sextio dagar (artikel 17.3). I vissa särskilda fall kan tidsfristerna förlängas med ytterligare 30 dagar (artikel 17.4). Arresteringsorderrambeslutet förutsätter att det, trots tidsfristerna, i vissa fall kan vara nödvändigt att höra den eftersökte innan ett beslut om överlämnande har fattats. I sådana fall ska den verkställande staten antingen godta att den eftersökte tillfälligt överförs till den utfärdande staten eller hörs i den verkställande staten. Av artikel 18.1 följer att den verkställande myndigheten måste godta något av de två alternativen.

Villkoren för ett tillfälligt överförande och dess varaktighet ska fastställas i samförstånd mellan den utfärdande och den verkställande myndigheten (artikel 18.2). Överförandet måste dock innebära en möjlighet för den eftersökte att återvända till den verkställande staten för att närvara vid en förhandling som rör honom eller henne inom ramen för förfarandet för överlämnande (artikel 18.3).

Ett hörande av den eftersökte i avvaktan på beslut om överlämnande ska genomföras av en rättslig myndighet, med bistånd av en person som utses

i enlighet med lagstiftningen i den utfärdande medlemsstaten (artikel 19.1). Hörandet ska ske i enlighet med lagstiftningen i den verkställande medlemsstaten på de villkor den utfärdande och den verkställande myndigheten fastställer i samförstånd (artikel 19.2).

Det saknas bestämmelser i europeiska arresteringsorderlagen som reglerar ett tillfälligt överförande eller hörande innan beslutet om överlämnande har fattats. Delvis liknande och parallellt tillämplig reglering finns dock dels i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål, dels i lagen (2017:1000) om en europeisk utredningsorder och i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2844 av den 13 december 2023 om digitalisering av rättsligt samarbete och tillgång till rättslig prövning i gränsöverskridande frågor på privaträttens och straffrättens område och om ändring av vissa rättsakter inom området för rättsligt samarbete (digitaliseringsförordningen).

Skyldigheten att godta något av de två alternativen i artikel 18.1 som följer av arresteringsorderrambeslutet framgår varken av lagen om en europeisk utredningsorder eller av lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål. Regleringen om tillfälligt överförande i lagen om en europeisk utredningsorder är även beroende av den eftersöktes samtycke. Vidare innehåller inte lagen någon bestämmelse som uttryckligen anger att den eftersökte har rätt att återvända till den verkställande staten för att delta vid en förhandling som rör honom eller henne inom ramen för överlämnandeprocessen.

Ytterligare en aspekt är att regleringen i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål och lagen om en europeisk utredningsorder enbart syftar till bevisupptagning, medan artikel 18 och 19 arresteringsorderrambeslutet syftar till att säkerställa att den eftersökte ska kunna höras i samband med det straffrättsliga förfarandet i avvaktan på ett slutligt beslut i fråga om överlämnande. Det skulle t.ex. kunna finnas processrättsliga regler i den utfärdande medlemsstaten som kräver att den eftersökte lämnar en formell inställning till misstankarna som riktas mot honom eller henne. I detta sammanhang bör även framhållas att rätten att höras i artikel 19 bör betraktas som del av den eftersöktes processuella rättigheter enligt arresteringsorderrambeslutet, tillsammans med bl.a. rätten att få information om utevarodomar i artikel 4a.2, rätten till juridiskt biträde vid samtycke enligt artikel 13.2 och rätten att försättas på fri fot när tidsfristerna för överlämnande har löpt ut enligt artikel 23.5 (se Kommissionens tillkännagivande – Handbok för utfärdande och verkställighet av en europeisk arresteringsorder (C/2023/1270), s. 71.).

Sammanfattningsvis bör det svenska genomförandet av artikel 18 och 19 i arresteringsorderrambeslutet ses över.

4.1.2 Den nordiska arresteringsordern

Som nämns i avsnitt 3 saknar arresteringsorderkonventionen en reglering som motsvarar artikel 18 och 19 arresteringsorderrambeslutet. Konventionen påverkar emellertid inte Sveriges åtaganden enligt arresteringsorderrambeslutet (artikel 28.2 arresteringsorderkonventionen). Arresteringsorderrambeslutet medger bilaterala eller multilaterala överenskommelser i den mån de fördjupar och vidgar innehållet i

rambeslutet (se artikel 31.2 andra stycket), vilket således inte är fallet i fråga om arresteringsorderkonventionen i detta hänseende. I sammanhanget bör åter noteras att artikel 19 arresteringsorderrambeslutet är en del av den eftersöktes processuella rättigheter (se avsnitt 4.1.1).

Till skillnad från arresteringsorderkonventionen innehåller EU-avtalet en reglering som i sak helt motsvarar artikel 18 och 19 arresteringsorderrambeslutet (se artikel 21 och 22). Det följer av artikel 34 i EU-avtalet att staterna tillåts fortsätta att tillämpa överenskommelser som är i kraft i den mån dessa gör det möjligt att fördjupa eller vidga avtalets målsättningar och bidrar till att ytterligare förenkla eller underlätta förfarandena för överlämnande av personen som är föremål för en arresteringsorder. Denna reglering innebär att Sverige får tillämpa arresteringsorderkonventionen i förhållande till Norge och Island, i den mån åtagandena enligt konventionen går längre än EU-avtalet (se propositionen Överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder, prop. 2010/11:158, s. 53).

Det finns därmed skäl att – på samma sätt som avseende europeiska arresteringsorderlagen – överväga en motsvarande reglering av ett hörande eller ett tillfälligt överförande i avvaktan på ett beslut om överlämnande i nordiska arresteringsorderlagen.

4.1.3 Handels- och samarbetsavtalet

Handels- och samarbetsavtalets bestämmelser om brottsbekämpning och straffrättsligt samarbete är direkt tillämpliga i staterna och får inte införlivas i eller omvandlas till nationell rätt. Bestämmelser som kompletterar avtalet finns i lagen (2021:709) med kompletterande bestämmelser om straffrättsligt samarbete mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket (brexitlagen) och förordningen (2021:713) med kompletterande bestämmelser om straffrättsligt samarbete mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket (brexitförordningen).

I artikel 616.1 anges att, i de fall arresteringsordern har utfärdats för lagföring, ska den eftersökte antingen överföras tillfälligt till den utfärdande staten eller höras enligt bestämmelserna i artikel 617. De behöriga myndigheterna ska komma överens om förutsättningarna för ett tillfälligt överförande och den eftersökte ska kunna återvända för att kunna närvara vid en förhandling om överlämnande (artikel 616.2 och 616.3). De närmare villkoren för ett förhör framgår av artikel 617, bl.a. att förhöret ska ske enligt den verkställande statens lagstiftning och att den eftersökte ska biträdas av ett rättsligt ombud i enlighet med den utfärdande statens lagstiftning. Bestämmelserna motsvaras i huvudsak av artiklarna 18 och 19 i arresteringsorderrambeslutet.

Det saknas bestämmelser i brexitlagen som reglerar ett tillfälligt överförande eller ett hörande innan ett beslut om överlämnande har fattats. I förarbetena från införandet av brexitlagen gjordes bedömningen att det inte krävdes någon särskild kompletterande reglering till artikel 616 och 617 i handels- och samarbetsavtalet eftersom reglerna om hörande och om tillfälligt överförande i artikel 18 och 19 arresteringsorderrambeslutet hade bedömts täckas av befintliga bestämmelser i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål och det inte fanns skäl att göra någon annan

bedömning vad gällde handels- och samarbetsavtalet (se propositionen Kompletterande bestämmelser till vissa delar av avtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket, prop. 2020/21:197, s. 43). Som framgår av avsnitt 4.1.1 finns det dock anledning att återigen se över det ställningstagandet vad gäller implementeringen av arresteringsorderrambeslutet. Detsamma gäller därför även den svenska regleringen som kompletterar handels- och samarbetsavtalet.

4.2 Privilegier och immunitet

4.2.1 Den europeiska och nordiska arresteringsordern

I artikel 20.1 arresteringsorderrambeslutet anges att de tidsfrister som gäller för verkställighet av en arresteringsorder enligt artikel 17 (se avsnitt 4.1) inte börjar löpa förrän från och med den dag de privilegier eller den immunitet som den eftersökte har rätt till har upphävts och den verkställande myndigheten har informerats om det. Innebörden av artikel 20.1 arresteringsorderrambeslutet är att så länge den eftersökte har rätt till privilegier eller immunitet löper inga tidsfrister och några åtgärder kan inte vidtas gentemot den eftersökte, t.ex. användandet av tvångsmedel. Av artikel 20.2 framgår en ansvarsfördelning mellan de behöriga myndigheterna i den utfärdande respektive verkställande medlemsstaten i fråga om att begära att den eftersöktes privilegier eller immunitet ska upphävas. Är det en myndighet i den verkställande medlemsstaten som kan upphäva immuniteten eller privilegierna är det den verkställande myndigheten som ansvarar för att begära att de upphävs. I övriga fall ligger ansvaret på den utfärdande myndigheten.

I likhet med vad som gäller för en europeisk arresteringsorder så ska tidsfristerna för att besluta om och verkställa ett överlämnande enligt en nordisk arresteringsorder börja löpa först från och med den dag den immunitet eller de privilegier som den eftersökte har rätt till har upphävts och den verkställande myndigheten har informerats om detta (artikel 16.1 arresteringsorderkonventionen). Tidsfristerna för att besluta om och verkställa ett överlämnande enligt en nordisk arresteringsorder är dock betydligt kortare. Vid samtycke bör det slutliga beslutet om överlämnande fattas senast 3 dagar efter det att samtycket har lämnats (artikel 14.2) och i övriga fall senast 30 dagar efter att den eftersökte har gripits (artikel 14.3). Är det en myndighet i den verkställande staten som kan upphäva immuniteten eller privilegierna är det den behöriga myndigheten i den staten som ansvarar för att begära att de upphävs. I övriga fall är det den utfärdande myndigheten som ska begära upphävande (artikel 16.2).

I europeiska arresteringsorderlagen saknas bestämmelser som uttryckligen anger att fristerna som gäller för beslut om överlämnande inte börjar löpa förrän från och med den dag den verkställande myndigheten informerats om att immuniteten eller privilegierna har upphävts. I 5 kap. 3 § tredje stycket europeiska arresteringsorderlagen finns en möjlighet för tingsrätten att meddela beslut i fråga om överlämnande senare än vad som annars ska ske, om det finns särskilda skäl för det. I förarbetena till europeiska arresteringsorderlagen anges att särskilda skäl bl.a. kan föreligga om den eftersökte åtnjuter immunitet (se propositionen Lag om

överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, prop. 2003/04:7, s. 125). Inte heller i nordiska arresteringsorderlagen finns bestämmelser som uttryckligen anger att fristerna börjar löpa först när eventuell immunitet eller privilegier har upphävts och i förarbetena till den lagen anges också att immunitet eller privilegier kan vara ett särskilt skäl att överskrida tidsfristerna med stöd av 4 kap. 3 § tredje stycket nordiska arresteringsorderlagen (se prop. 2010/11:158 s. 98). Eftersom tidsfristerna inte ska börja löpa förrän de privilegier eller den immunitet som den eftersökte skyddas av har upphävts kan emellertid ett beslut om att förlänga fristen till följd av att den eftersökte skyddas av privilegier eller immunitet inte anses vara i linje med lydelsen av de aktuella artiklarna.

Åklagarens ansvar för att begära att immunitet eller privilegier som den eftersökte har rätt till upphävs faller inom åklagarens utredningsskyldighet i 4 kap. 3 § europeiska arresteringsorderlagen, där det framgår att åklagaren ska utreda om det finns förutsättningar för överlämnande från Sverige. När arresteringsorderrambeslutet genomfördes i svensk rätt påpekades också att det är åklagarens ansvar att begära upphävande i den omfattning som framgår av artikel 20 (se prop. 2003/04:7 s. 176), d.v.s. när det är riksdagen eller en svensk myndighet eller organisation som är behörig att upphäva privilegiet eller immuniteten. I de fall åklagaren är utfärdande myndighet och upphävandet åligger en myndighet i en annan stat än den verkställande staten eller en internationell organisation så får åklagaren vända sig med en begäran till den myndigheten eller organisationen. Denna skyldighet får anses följa av åklagarens ansvar att utreda brott och om det finns förutsättningar för att väcka åtal (23 kap. 2 och 3 §§ rättegångsbalken). Den svenska regleringen som genomför arresteringsorderrambeslutet innehåller dock inte några uttryckliga bestämmelser om åklagarens ansvar för att verka för att immunitet eller privilegier upphävs när den befogenheten tillkommer svenska myndigheter på det sätt som framgår av artikel 20 i rambeslutet.

På motsvarande sätt saknas en uttrycklig reglering av åklagarens ansvar för att begära att den eftersöktes immunitet eller privilegier upphävs när den befogenheten ligger på riksdagen eller en svensk myndighet i fråga om ett överlämnande enligt en nordisk arresteringsorder.

Sammanfattningsvis framgår det inte uttryckligen av europeiska arresteringsorderlagen eller av nordiska arresteringsorderlagen att fristerna som styr inom hur lång tid ett beslut om överlämnande ska fattas börjar löpa först när den eftersöktes immunitet eller privilegier upphävs. Detsamma gäller ansvaret som åklagaren har för att begära att immunitet eller privilegier upphävs, när så följer av artikel 20 arresteringsorderrambeslutet eller artikel 16 arresteringsorderkonventionen. Det finns därför skäl att överväga ändringar i regelverken om en europeisk arresteringsorder respektive en nordisk arresteringsorder.

4.2.2 Handels- och samarbetsavtalet

Artikel 618 i handels- och samarbetsavtalet innehåller bestämmelser om privilegier och immunitet. I artikel 615 anges inom vilka tidsfrister den verkställande myndigheten ska fatta beslut om överlämnande. Av artikel 618.1 framgår att tidsfristerna som följer av artikel 615 inte börjar löpa

förrän den verkställande myndigheten har informerats om att privilegier eller immunitet som skyddar en eftersökt person har upphävts (jfr artikel 20.1 första stycket arresteringsorderrambeslutet). Av artikel 618.2 framgår vidare att den verkställande staten ska säkerställa att de materiella villkoren för ett faktiskt överlämnande är uppfyllda om den eftersökte inte längre har rätt till privilegier eller immunitet (jfr artikel 20.1 andra stycket arresteringsorderrambeslutet). Slutligen framgår av artikel 618.3 att om en myndighet i den verkställande staten har befogenhet att upphäva privilegier eller immunitet, åligger det den verkställande myndigheten att begära ett upphörande utan dröjsmål. Av samma bestämmelser framgår att i de fall den befogenheten tillkommer myndigheter i en annan stat än den verkställande staten eller en internationell organisation faller det på den utfärdande myndigheten att begära ett upphörande (jfr artikel 20.2 arresteringsorderrambeslutet).

Det saknas bestämmelser i brexitlagen som uttryckligen reglerar kopplingen mellan löptiden för tidsfristerna i artikel 615 i handels- och samarbetsavtalet och bestämmelsen om privilegier och immunitet i artikel 618. Att så är fallet följer dock av handels- och samarbetsavtalet, som är direkt tillämpligt i Sverige. I förarbetena till brexitlagen gjordes bedömningen att åklagarens utredningsskyldighet i frågan om det finns förutsättningar för överlämnande även skulle omfatta frågan om att begära privilegier eller immunitet upphävd och att detsamma skulle gälla när åklagaren är utfärdande myndighet (se prop. 2020/21:197 s. 44). Vidare bedömdes att det inte behövdes kompletterande bestämmelser till handels- och samarbetsavtalet i denna del utöver en möjlighet att vägra verkställighet med hänvisning till om den eftersökte har rätt till privilegier eller immunitet (se prop. 2020/21:197 s. 32).

Även med beaktande av att handels- och samarbetsavtalet är direkt tillämpligt i Sverige bör det mot bakgrunden ovan övervägas om de föreslagna ändringarna i europeiska arresteringsorderlagen innebär att det även finns anledning att se över regleringen som kompletterar handels- och samarbetsavtalet.

5 Hörande eller tillfälligt överförande i avvaktan på beslut om överlämnande

5.1 Nuvarande reglering av hörande och av tillfälligt överförande

Det saknas särskilda regler om ett hörande eller om ett tillfälligt överförande, i avvaktan på beslut om överlämnande i europeiska arresteringsorderlagen och i nordiska arresteringsorderlagen. Som anges i avsnitt 4.1 finns däremot sådan lagstiftning dels i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål, dels i lagen om en europeisk utredningsorder. Till det kommer nya regler om hörande genom videokonferens i artikel 6 digitaliseringsförordningen, som trädde i kraft den 1 maj 2025.

I 4 kap. 1–5 §§ lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål finns bestämmelser om förhör under förundersökning och bevisupptagning vid domstol. I båda fallen får företrädare från den utfärdande staten delta vid hörandet av den eftersökte. Vid bevisupptagning vid domstol kan även svensk åklagare bistå den utfärdande myndigheten. Andra alternativ att höra den eftersökte är genom telefon- eller videokonferens (4 kap. 8, 11 och 12 §§ i nämnda lag). Enligt 4 kap. 29 och 30 §§ lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål kan åklagare besluta om att överföra en frihetsberövad person till den utfärdande staten. Personens samtycke är inget krav. Vid hörande av den eftersökte eller tillfälligt överförande ställs inte något krav på dubbel straffbarhet upp (2 kap. 2 § första stycket jämfört med 1 kap. 4 § 1–4 och 12 i samma lag). Med stöd av 2 kap. 11 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål kan åklagare eller domstol acceptera en begäran från den utfärdande myndigheten om att ett visst förfarande ska tillämpas. Åklagaren ansvarar för att utreda om det finns förutsättningar att överlämna den eftersökte (4 kap. 3 § första stycket europeiska arresteringsorderlagen). I detta ansvar ligger en skyldighet att samråda med den utfärdande myndigheten i de frågor som aktualiseras under förfarandet, t.ex. de åtgärder som föreskrivs i artiklarna 18 och 19 i arresteringsorderrambeslutet.

I 1 kap. 4 § 1–2 och 3 kap. 21 och 28–29 §§ lagen om en europeisk utredningsorder finns bestämmelser om förhör under förundersökning och bevisupptagning vid domstol som är tillämpliga i förhållande till EU:s medlemsstater, utom Danmark och Irland. I båda fallen får företrädare från den utfärdande staten delta vid hörandet av den eftersökte (3 kap. 27 §). Vid bevisupptagning vid domstol får en svensk åklagare delta för att bevaka den andra statens intressen. Andra alternativ är att höra den eftersökte genom förhör genom ljudöverföring (telefonkonferens) eller bild- och ljudöverföring (videokonferens). Bestämmelser om detta finns i 1 kap. 4 § tredje punkten, 3 kap. 2 § och 3 kap. 30–31 §§. Regler om tillfälligt överförande av en frihetsberövad person finns i 1 kap. 4 § sjunde punkten och 3 kap. 3 §. En utredningsorder för tillfälligt överförande av en i Sverige frihetsberövad person får erkännas och verkställas endast om överförandet inte medför att tiden för frihetsberövandet förlängs och den frihetsberövade personen samtycker till överförandet eller, om samtycke inte lämnas, ett överförande ändå är lämpligt med hänsyn till den frihetsberövades personliga förhållanden och omständigheterna i övrigt.

Slutligen innebär artikel 6.1 a) digitaliseringsförordningen en möjlighet att under vissa förutsättningar höra den eftersökte genom videokonferens inom ramen för samarbetet med de av EU:s medlemsstater som tillämpar förordningen. Vad avser arresteringsorderrambeslutet framgår av digitaliseringsförordningen att den möjligheten gäller särskilt i de fall som avses i artikel 18.1.

I förhållande till Danmark, Island och Norge kan reglerna i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål tillämpas. I förhållande till Finland är i första hand reglerna i lagen om en europeisk utredningsorder tillämpliga.

Som anges i avsnitt 4.1.3 gäller handels- och samarbetsavtalets bestämmelser direkt i medlemsstaterna. I fråga om tillfälligt överförande eller hörande i avvaktan på beslut om överlämnande (artikel 617 och 618 handels- och samarbetsavtalet) hänvisas i förarbetena till brexitlagen till

den redovisade regleringen i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål (se prop. 2020/21:197 s. 43). Några kompletterande bestämmelser till handels- och samarbetsavtalet finns inte angående dessa frågor.

5.2 En särskild reglering om tillfälligt överförande eller hörande i avvaktan på ett slutligt beslut bör införas i europeiska arresteringsorderlagen, i nordiska arresteringsorderlagen och i brexitlagen

Förslag

Om den utfärdande myndigheten begär det, ska rätten, i avvaktan på beslut i fråga om en europeisk arresteringsorder, en nordisk arresteringsorder eller en arresteringsorder enligt handels- och samarbetsavtalet, som avser lagföring, besluta att den eftersökte antingen hörs av åklagaren enligt svensk rätt eller överförs tillfälligt till den andra staten. Ett tillfälligt överförande ska villkoras av att den eftersökte ska kunna återvända till den verkställande staten för att delta vid en förhandling som rör överlämnandet. Rättens handläggning ska som utgångspunkt vara skriftlig, om inte den eftersökte begär en förhandling och en förhandling inte är uppenbart obehövlig.

När Sverige är verkställande stat ska åklagaren förmedla ett önskemål från den eftersökte om att höras i Sverige eller om att överföras tillfälligt till den utfärdande staten, i avvaktan på beslut i överlämnandefrågan.

När Sverige är utfärdande stat ska åklagaren på motsvarande sätt kunna begära att den eftersökte hörs i den verkställande staten enligt den statens lagstiftning eller överförs tillfälligt till Sverige.

Bedömning

Det bör inte införas några särskilda överklaganderegler för beslut om att begära tillfälligt överförande till Sverige eller hörande av den eftersökte i den verkställande staten, när Sverige begär att den verkställande staten ska godta att den eftersökte hörs i den staten eller överförs tillfälligt till Sverige.

Skälen för förslaget och bedömningen

Det krävs en särskild reglering i europeiska arresteringsorderlagen och i nordiska arresteringsorderlagen

Som framgår av avsnitt 4.1 innebär artikel 18.1 arresteringsorder-rambeslutet en skyldighet för den verkställande staten att antingen godta att den eftersökte överförs tillfälligt till den utfärdande staten eller hörs i den verkställande staten enligt den verkställande statens lagstiftning, i avvaktan på ett beslut i överlämnandefrågan. Detsamma gäller artikel 21.1 i EU-avtalet.

Regleringen om tillfälligt överförande eller hörande i artikel 18 och 19 arresteringsorderrambeslutet och artikel 21 och 22 i EU-avtalet är tillämpliga när arresteringsordern har utfärdats för lagföring och ett beslut i fråga om överlämnande ännu inte har fattats. Det som avses är således ett sätt att möjliggöra ett hörande av en person som är misstänkt eller tilltalad för brott men där det ännu inte har funnits möjlighet att avgöra om denne ska överlämnas enligt den arresteringsorder som utfärdats. Ett sådant hörande ska äga rum antingen i den verkställande staten i enlighet med den statens lagar eller i den utfärdande staten. Det senare alternativet förutsätter dock att den eftersökte ska kunna återföras till den verkställande staten för att delta vid en förhandling som rör prövningen av överlämnandefrågan.

Lagen om en europeisk utredningsorder och lagen om internationellt rättsligt samarbete i brottmål innehåller lagstiftning som möjliggör att den eftersökte hörs i den verkställande staten eller överförs tillfälligt till den utfärdande staten för att höras där. Vare sig syftet med den lagstiftningen eller utformningen av den talar dock för att regleringen kan anses genomföra artikel 18 och 19 i arresteringsorderrambeslutet eller artikel 21 och 22 i EU-avtalet till fullo. En särskild reglering som genomför artiklarna fullt ut bör därför införas i det svenska regelverket om överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder och enligt en nordisk arresteringsorder.

Det krävs kompletterande bestämmelser i brexitlagen

Enligt 2 kap. 1 § brexitlagen är åklagaren behörig rättslig myndighet i frågor om överlämnande till Sverige (se artikel 598 d i handels- och samarbetsavtalet). I frågor om överlämnande från Sverige kan enligt 3 kap. 1 § brexitlagen dock både åklagare och domstol vara en behörig rättslig myndighet (se artikel 598 c i handels- och samarbetsavtalet). Ansvarsfördelningen mellan åklagare och domstol tydliggörs i brexitlagens andra delar genom hänvisningar till europeiska arresteringsorderlagen (se prop. 2020/21:197 s. 27).

Enligt en ordning motsvarande den som gäller enligt arresteringsorderrambeslutet, kräver artikel 616 och 617 i handels- och samarbetsavtalet att en person som är eftersökt för lagföring av Förenade kungariket ska kunna överföras tillfälligt för att höras i Förenade kungariket eller höras i Sverige enligt svensk lagstiftning. Det bör även finnas en motsvarande möjlighet avseende den som är eftersökt för lagföring enligt en arresteringsorder utfärdad av en åklagare (se avsnitt 4.1).

Samma resonemang som i föregående avsnitt gör sig gällande för europeiska arresteringsorderlagen är även relevant i fråga om handels- och samarbetsavtalet och brexitlagen. Med anledning av den lagstifningsteknik som används i brexitlagen bör, mot bakgrund av den föreslagna regleringen i europeiska arresteringsorderlagen, kompletterande bestämmelser till artikel 616 och 617 i handels- och samarbetsavtalet hänvisa till europeiska arresteringsorderlagen i den mån som krävs för att handels- och samarbetsavtalet ska kunna tillämpas.

En fråga om hörande i den verkställande medlemsstaten eller om tillfälligt överförande till den utfärdande medlemsstaten inleds genom en begäran från den utfärdande myndigheten

Arresteringsorderrambeslutet och EU-avtalet anger inte av vem eller hur ett hörande av den eftersökte i den verkställande staten eller ett tillfälligt överförande till den utfärdande staten initieras. Detsamma gäller handels- och samarbetsavtalet. Eftersom behovet av att höra den eftersökte är kopplat till förfarandet i den utfärdande staten kan det dock förutsättas att det bör ske på begäran av den utfärdande myndigheten (jfr prop. 2003/04:7 s. 62). Att så är fallet även vad gäller handels- och samarbetsavtalet bör framgå genom en hänvisning till den föreslagna bestämmelsen i europeiska arresteringsorderlagen.

Även den eftersökte kan emellertid ha goda skäl att få höras med representanter för den utfärdande staten närvarande eller att få överföras tillfälligt till den utfärdande staten, innan det slutliga beslutet om överlämnande fattas. Det kan t.ex. handla om en vilja att lämna uppgifter som har betydelse för rättssäkerhetsfrågor eller processuella frågor i den utländska processen. Åklagaren bör i en sådan situation ha en skyldighet att förmedla den eftersöktes önskemål till den utfärdande myndigheten enligt den europeiska arresteringsorderlagen och den nordiska arresteringsorderlagen. Så bör ordningen vara även inom ramen för handels- och samarbetsavtalet. Denna skyldighet kan regleras i förordning.

Bedömningen av en begäran

Arresteringsorderrambeslutet, EU-avtalet och handels- och samarbetsavtalet ger inte heller någon ledning kring vilka överväganden som kan ligga till grund för ett beslut i frågan om den dömd ska höras i den verkställande medlemsstaten eller ska överföras tillfälligt till den utfärdande medlemsstaten. Det saknas även vägledande praxis i frågan.

Regleringarna i artikel 18 och 19 arresteringsorderrambeslutet, artikel 21 och 22 i EU-avtalet och artikel 616 och 617 i handels- och samarbetsavtalet syftar till att åstadkomma ett hörande av den eftersökte kopplat till den utredning som pågår mot honom eller henne i den utfärdande staten. Det talar för att den utfärdande myndighetens önskemål rörande formen för hörandet bör få stor betydelse för bedömningen. Behovet av att höra den eftersökte på plats i den utfärdande staten bör till stor del bero på vad den dömd ska höras om och hur omfattande förhör det kan vara fråga om, något som den utfärdande statens myndigheter är bättre lämpade att avgöra. En annan aspekt är att alla utgifter som inte uppkommer för att verkställa den europeiska arresteringsordern på den verkställande medlemsstatens territorium ska betalas av den utfärdande medlemsstaten (se artikel 30 arresteringsorderrambeslutet). Även principen om ömsesidigt erkännande talar för att den verkställande myndigheten som utgångspunkt bör acceptera den utfärdande myndighetens önskemål. Som jämförelse ska en begäran att tillfälligt föra över en i Sverige frihetsberövad person till en annan medlemsstat enligt den delvis liknande regleringen i 3 kap. 3 § lagen om en europeisk utredningsorder som huvudregel accepteras av den svenska åklagare som hanterar en sådan utredningsorder. Det kan dock noteras att det, med stöd av 3 kap. 18 § lagen om en europeisk utredningsorder, finns en möjlighet att i samråd

med den andra medlemsstatens utfärdande myndighet besluta om en mindre ingripande åtgärd som uppnår samma resultat.

Att föra över en eftersökt person till en annan stat är en såväl mer ingripande som tids- och resurskrävande process, än att höra denne på plats i den verkställande staten. Det finns en risk att ett överförande fördröjer prövningen av överlämnandefrågan eller leder till andra men för den eftersökte. Det kan bl.a. vara mindre lämpligt med ett tillfälligt överförande av humanitära skäl, t.ex. om den eftersöktes hälsotillstånd inte tål ett sådant överförande. Även den eftersöktes synpunkter och andra omständigheter hänförliga till den eftersökte bör därför tillmätas betydelse vid bedömningen.

I 3 kap. 3 § lagen om en europeisk utredningsorder är utgångspunkten vid prövningen av om en frihetsberövad person ska överföras till en annan medlemsstat att personen samtycker till överförandet eller att det annars är lämpligt att personen förs över samt att överförandet inte medför att frihetsberövandet förlängs. I sammanhanget bör dock noteras att arresteringsorderrambbeslutet, EU-avtalet och handels- och samarbetsavtalet inte ställer upp några krav på att den eftersökte ska samtycka till ett tillfälligt överförande till den utfärdande staten eller ett hörande i den verkställande staten.

Frågan om den eftersökte ska höras i den verkställande staten eller överföras tillfälligt till den utfärdande staten får därför avgöras i samförstånd mellan den utfärdande och den verkställande myndigheten, med hänsyn tagen till alla relevanta omständigheter i det enskilda fallet. För Sveriges del kommer åklagaren att sköta kontakterna med den andra staten, även om rätten fattar det slutliga beslutet i de fall då Sverige är verkställande stat. Goda skäl talar för att den utfärdande myndighetens önskemål väger förhållandevis tungt men att även förhållanden hänförliga till den eftersökte och skälet till att denne ska höras är av stor betydelse för bedömningen.

Rätten ska pröva en begäran om ett tillfälligt överförande eller ett hörande när Sverige är verkställande medlemsstat

De olika regelverken om överlämnande enligt en arresteringsorder tillåter att fler än en rättslig myndighet fullgör de olika uppgifter som följer av respektive regelverk. Åklagaren ansvarar för merparten av handläggningen av ett ärende om överlämnande, även när Sverige är verkställande stat. I det senare fallet är det dock rätten som beslutar om ett överlämnande ska ske, baserat på åklagarens framställning. Det är emellertid alltid åklagaren som har den huvudsakliga kontakten med den utfärdande myndigheten. I vissa fall kan t.ex. rätten, enligt 6 kap. 1 § tredje stycket europeiska arresteringsorderlagen, besluta att överlämna en person med villkor om återförande till Sverige. Det är då fråga om ett beslut som fattas i anslutning till beslutet om att överlämna personen. Även om rätten fattar beslutet om ett sådant överlämnande med villkor om återförande, är det polis och åklagare som sköter kontakten med den utfärdande medlemsstatens myndigheter (se prop. 2003/04:7 s. 199).

Till skillnad från prövningen av en begäran om ett tillfälligt överförande av en frihetsberövad person från Sverige enligt lagen om en europeisk utredningsorder eller lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål, är

prövningen av om den eftersökte ska höras i Sverige eller överföras tillfälligt till den utfärdande staten nära förbunden med frågan om när rätten kan komma att fatta ett beslut i fråga om det slutliga överlämnandet. Åklagaren kan inte och bör inte ha närmare insikter om rättens beslutsfattande. Vidare faller ansvaret för att hålla tidsfristerna i 5 kap. 3 § europeiska arresteringsorderlagen på tingsrätten (se även 4 kap. 3 § nordiska arresteringsorderlagen), även om åklagaren ska ha tingsrättens tidsfrister i beaktande vid handläggningen. Också enligt artikel 615 handels- och samarbetsavtalet är tidsfristerna kopplade till rättens beslut i fråga om överlämnande. Rätten beslutar även om personella tvångsmedel mot den eftersökte, något som är av betydelse för prövningen av om det kan vara lämpligt att överföra en person tillfälligt.

Sammanfattningsvis är det mot den bakgrunden mest lämpligt att rätten ska fatta beslut i fråga om en begäran från den utfärdande staten om att höra den eftersökte i Sverige eller om att tillfälligt överföra den eftersökte till den andra staten när Sverige är verkställande stat. Liksom vid tillfälligt överlämnande enligt 6 kap. 1 § tredje stycket europeiska arresteringsorderlagen, bör dock åklagaren sköta den huvudsakliga kontakten med den utfärdande myndigheten och förhandlingen om vilka villkor som ska gälla för överförandet eller hörandet.

Samma överväganden gör sig gällande för prövningen enligt nordiska arresteringsorderlagen och enligt handels- och samarbetsavtalet. Bestämmelserna i nordiska arresteringsorderlagen är i detta avseende baserade på den föreslagna regleringen i europeiska arresteringsorderlagen. Vidare är, som tidigare nämnt, ansvaret i brexitlagen i fråga om överlämnande enligt en arresteringsorder delat mellan åklagare och domstol när Sverige är verkställande stat (se 3 kap. 1 § brexitlagen). Ansvarsfördelningen i fråga om ett tillfälligt överförande eller ett hörande i avvaktan på beslut om överlämnande kan lämpligen framgå genom en hänvisning i brexitlagen till aktuella bestämmelser i europeiska arresteringsorderlagen.

Rättens beslut i fråga om ett hörande eller ett tillfälligt överförande kommer att kunna överklagas till högre rätt i samband med överklagande av dom eller slutligt beslut (se 49 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken) enligt såväl europeiska och nordiska arresteringsorderlagen som enligt brexitlagen.

Muntlig eller skriftlig handläggning

Som utgångspunkt kan en fråga om tillfälligt överförande eller hörande i avvaktan på ett beslut om överlämnande handläggas skriftligen. Det kan dock finnas skäl för att undantagsvis hålla en muntlig förhandling. Om den eftersökte begär det och det inte är uppenbart obehövt ska rätten därför kunna hålla en muntlig förhandling i frågan.

I de fall en begäran om förhandling inte är sakligt motiverad kan en förhandling ofta vara uppenbart obehövlig. När rätten tar ställning till om den eftersökte ska höras av åklagaren eller tillfälligt överföras till den utfärdande staten kan dock sådana intressen göra sig gällande som motiverar en förhandling. Det kan t.ex. behövas för att kunna bedöma sådana humanitära eller hälsomässiga skäl som den eftersökte gör gällande för att motsätta sig ett tillfälligt överförande. Det kan även vara fråga om att få tillräckligt underlag för att kunna ta ställning till om den eftersöktes

grundläggande rättigheter riskerar att kränkas till följd av den utfärdande myndighetens begäran med hänvisning till artikel 1.3 arresteringsorderrambbeslutet i förening med skälen 12 och 13 (se även bl.a. EU-domstolens dom Aranyosi och Caldărăru, C-404/15 och C-659/15 PPU, EU:C:2016:198).

Åklagaren ska kunna framställa en begäran om ett tillfälligt överförande eller ett hörande när Sverige är utfärdande medlemsstat

Åklagaren handlägger ett ärende om överlämnande för lagföring till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, enligt en nordisk arresteringsorder och enligt handels- och samarbetsavtalet samt ansvarar för förundersökningen nationellt. Åklagaren har därmed rätt att självständigt besluta om ett förhör av en person inom ramen för en svensk förundersökning. Åklagaren kan därutöver utfärda en europeisk utredningsorder i syfte att höra en person på plats i den verkställande staten eller få denne tillfälligt överförd till Sverige. Åklagaren kan dessutom begära rättslig hjälp med stöd av lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål avseende motsvarande åtgärder (se avsnitt 4.1.1). Det kan här tilläggas att det främst är genom reglerna i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål eller lagen om en europeisk utredningsorder som ett behov av att få den eftersökte hörd enligt artikel 18 och 19 arresteringsorderrambbeslutet, artikel 21 och 22 EU-avtalet respektive artikel 616 och 617 handels- och samarbetsavtalet tillgodoses enligt nuvarande ordning.

När Sverige är utfärdande stat bör därför åklagaren vara behörig myndighet att, på motsvarande sätt och på samma villkor som gäller när Sverige är verkställande stat, framställa en begäran om att en eftersökt person ska höras i den verkställande staten eller om att tillfälligt överföra den eftersökte till Sverige för att höra denne här enligt europeiska arresteringsorderlagen. Att åklagaren har det ansvaret enligt handels- och samarbetsavtalet följer dock redan av att åklagaren är utfärdande myndighet i den mening som avses i artikel 598 d i handels- och samarbetsavtalet (2 kap. 1 § brexitlagen). Det krävs därför inte någon ytterligare kompletterande reglering för att förtydliga det ansvaret i fråga om ett hörande eller tillfälligt överförande enligt artikel 616 och 617 i handels- och samarbetsavtalet.

Arresteringsorderrambbeslutet, EU-avtalet respektive handels- och samarbetsavtalet ställer inte upp krav på att ett beslut om att begära ett hörande eller tillfälligt överförande i avvaktan på beslut om överlämnandes ska kunna överklagas. Vidare är det den verkställande myndigheten som fattar beslut i fråga om den eftersökte ska höras i den verkställande staten eller överföras tillfälligt till Sverige. Den svenska åklagarens beslut att begära en sådan åtgärd innebär inte att ett verkställbart beslut fattas avseende den enskilde. Därtill är inte heller motsvarande beslut som fattas av åklagare enligt lagen om en europeisk utredningsorder och lagen om internationellt samarbete i brottmål överklagbara till domstol. Sammanfattningsvis innebär det sagda att det inte finns skäl att införa några särskilda överklaganderegler för beslut om att begära tillfälligt överförande till Sverige eller hörande av den eftersökte i den verkställande staten, när Sverige begär att den verkställande staten ska godta att den eftersökte hörs i den staten eller överförs tillfälligt till

Sverige enligt artikel 18 och 19 arresteringsorderrambeslutet eller artikel 21 och 22 EU-avtalet. Detsamma gäller när det är fråga om en begäran enligt artikel 616 och 617 i handels- och samarbetsavtalet.

5.3 Närmare om ett tillfälligt överförande

Förslag

De villkor som styr ett tillfälligt överförande till eller från Sverige ska följa av en överenskommelse som fastställs i samförstånd mellan den utfärdande och verkställande myndigheten.

När Sverige är verkställande stat, ska åklagaren underrätta den utfärdande myndigheten om att den i sin tur ska underrätta åklagaren när ett återförande kan äga rum.

Polismyndigheten ska biträda vid verkställighet av ett beslut om tillfälligt överförande till och från Sverige. Om den eftersökte befinner sig på fri fot ska Polismyndigheten kunna omhänderta den eftersökte och ta honom eller henne i förvar i upp till 96 timmar.

Skälen för förslaget

Tillfälligt överförande från Sverige

När den eftersökte ska överföras tillfälligt för hörande innan ett slutligt beslut i överlämnandefrågan har kunnat fattas, ska det ske på villkor att den eftersökte kan återföras till Sverige för att delta vid en förhandling som rör överlämnandet. Övriga villkor som styr överförandet och dess varaktighet ska fastställas i samförstånd mellan den utfärdande och den verkställande myndigheten.

Även om det inte anges uttryckligen i arresteringsorderrambeslutet, EU-avtalet eller handels- och samarbetsavtalet, bör det tillfälliga överförandet inte kunna ske om syftet är att lagföra den eftersökte. Ett beslut om tillfälligt överförande skulle annars dels leda till att den slutliga prövningen av överlämnandefrågan hade blivit obsolet, dels att prövningen inte skulle utgöra något ställningstagande i de frågor som styr om ett överlämnande enligt arresteringsordern ska beviljas. En annan ordning än den föreslagna skulle därmed utgöra ett kringgående av de skyddande regelverken i respektive instrument.

Enligt 6 kap. 1 § tredje stycket europeiska arresteringsorderlagen, som genomför artikel 24.2 arresteringsorderrambeslutet, kan rätten under vissa förutsättningar besluta att överlämna en person till en annan medlemsstat på villkor att denne återförs till Sverige. Så är fallet när den eftersökte är föremål för lagföring eller straffverkställighet i Sverige för annan brottslighet än den som en europeisk arresteringsorder avser och det inte i stället finns skäl att skjuta upp överlämnandet enligt 6 kap. 1 § andra stycket. I tredje stycket anges att den eftersökte får överlämnas på sådana villkor om återförande som fastställs i samförstånd med den utfärdande medlemsstaten. I förarbetena anges att det i ett beslut om sådant överlämnande om möjligt bör anges en tidsrymd inom vilken den som överlämnas ska återföras till Sverige (prop. 2003/04:7 s. 134). Även om

rätten fattar beslutet ska kontakterna med den utfärdande medlemsstaten skötas av polis och åklagare (se prop. 2003/04:7 s. 199).

I likhet med vad som gäller vid ett tillfälligt överlämnande enligt 6 kap. 1 § tredje stycket europeiska arresteringsorderlagen innebär förslaget att det är rätten som fattar beslut om ett tillfälligt överförande enligt 5 kap. 5 a § första stycket andra punkten europeiska arresteringsorderlagen och enligt 4 kap. 6 a § första stycket andra punkten nordiska arresteringsorderlagen. Detsamma bör gälla i brexitlagen genom en hänvisning till regleringen i europeiska arresteringsorderlagen.

Vidare bör åklagaren, liksom vid ett tillfälligt överlämnande, ansvara för kontakterna kring överenskommelsen som ska reglera villkoren för överförandet enligt en europeisk arresteringsorder, en nordisk arresteringsorder och en arresteringsorder enligt handels- och samarbetsavtalet. En sådan överenskommelse kan bl.a. innefatta de särskilda omständigheterna för frihetsberövandet i den andra medlemsstaten, inklusive garantier om att den verkställande statens myndigheter ska beakta den eftersöktes fysiska och psykiska tillstånd och den säkerhetsnivå som krävs. (Jfr propositionen Nya regler om bevisinhämtning inom EU, prop. 2016/17:218, s. 109.)

Åklagaren bör därutöver vara skyldig att underrätta den utfärdande myndigheten om att den i sin tur ska underrätta åklagaren om när återförandet kan äga rum, på motsvarande sätt som sker vid ett villkorat överlämnande enligt 6 kap. 1 § tredje stycket europeiska arresteringsorderlagen, 5 kap. 1 § tredje stycket nordiska arresteringsorderlagen eller artikel 604 b) i handels- och samarbetsavtalet (se 22 § förordningen [2003:1179] om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, 17 § förordningen [2012:565] om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder och 11 § brexitförordningen). Detta bör regleras i förordning.

Den praktiska hanteringen av det tillfälliga överförandet bör hanteras av Polismyndigheten. Om den som ska överföras tillfälligt befinner sig på fri fot bör Polismyndigheten kunna omhänderta den eftersökte och ta denne i förvar i upp till 96 timmar, i syfte att verkställa det tillfälliga överförandet. Den ordningen motsvarar vad som gäller för det slutliga överlämnandet (6 kap. 5 § europeiska arresteringsorderlagen, 5 kap. 4 § nordiska arresteringsorderlagen och 3 kap. 13 § brexitlagen) och bör gälla även då det är fråga om en person som ska överföras tillfälligt enligt den nu föreslagna regleringen i europeiska arresteringsorderlagen, nordiska arresteringsorderlagen och brexitlagen.

Om den eftersökte är frihetsberövad i Sverige när denne ska överföras kommer det svenska beslutet om frihetsberövande att fortsätta gälla under tiden den eftersökte är tillfälligt överförd till den andra staten, om inte anhållandet hävs eller, i fråga om häktning, rätten beslutar något annat. Fortsatta restriktioner efter överförandet får dock bestämmas av den andra medlemsstatens lagstiftning. Om den som ska överlämnas tillfälligt enligt 6 kap. 1 § tredje stycket europeiska arresteringsorderlagen är frihetsberövad eller föremål för något annat personellt tvångsmedel, gäller att tvångsmedelsfrågan ska prövas av rätten inom tre veckor från det senaste beslutet om tvångsmedel (6 kap. 3 § europeiska arresteringsorderlagen). I fråga om tillfälligt överförande gäller dock delvis andra regler, eftersom ett sådant beslut fattas innan frågan om överlämnande är avgjord. När så

är fallet ska i stället samma regler som för en motsvarande åtgärd under en svensk förundersökning tillämpas (4 kap. 6 § första stycket europeiska arresteringsorderlagen, 3 kap. 7 § första stycket nordiska arresteringsorderlagen och 3 kap. 10 § brexitlagen).

Tillfälligt överförande till Sverige

Åklagaren fattar beslut om att begära att den eftersökte tillfälligt ska överföras till Sverige i egenskap av utfärdande myndighet enligt 2 § andra stycket förordningen (2003:1178) om överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, 2 § andra stycket förordningen (2012:566) om överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder och 2 kap. 1 § brexitlagen. Till skillnad från situationen då Sverige är verkställande stat kommer åklagaren således själv kunna sluta överenskommelsen om villkoren för överförandet med den utfärdande myndigheten.

En arresteringsorder för lagföring får utfärdas om den eftersökte är häktad på sannolika skäl misstänkt för ett brott för vilket det är föreskrivet fängelse i ett år eller mer (3 § första stycket förordningen om överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, och 2 kap. 1 § brexitförordningen). En nordisk arresteringsorder får utfärdas även om den eftersökte är anhållen (3 § första stycket förordningen om överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder).

När den eftersökte anlänt till Sverige ska Polismyndigheten omedelbart underrätta Åklagarmyndigheten om att utevarohäktningen har verkställts. Åklagarmyndigheten ska i sin tur omedelbart underrätta tingsrätten så fort den eftersökte anlänt på svensk mark (24 kap. 17 § rättegångsbalken och 29 § fjärde stycket förundersökningskungörelsen [1947:948]). Den eftersöktes frihetsberövande kan mot den bakgrunden prövas av domstol så snart han eller hon kommer till Sverige. Det innebär även att svenska regler om restriktioner kan tillämpas. Polismyndigheten bör även få ansvaret för transporten av den eftersökte i Sverige, i likhet med vad som gäller i övrigt i regelverket om överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder, en nordisk arresteringsorder respektive en arresteringsorder enligt handels- och samarbetsavtalet (se 8 kap. 3 § europeiska arresteringsorderlagen, 7 kap. 3 § nordiska arresteringsorderlagen och 2 kap. 3 § brexitlagen).

Det kan förekomma att den eftersökte som överförs tillfälligt till Sverige inte är frihetsberövad då denne ska återföras till den verkställande staten för att delta vid en förhandling som rör överlämnandet. I en sådan situation ska Polismyndigheten se till att den som har överförts till Sverige återförs. Polismyndigheten ska även, om det behövs för att återförandet ska kunna genomföras, ha rätt att omhänderta den eftersökte och ta denne i förvar i upp till 96 timmar. Det motsvarar den ordning som gäller vid återförande av den som överlämnats tillfälligt till Sverige på villkor om återförande (jfr 8 kap. 1 § andra stycket europeiska arresteringsorderlagen, 7 kap. 1 § andra stycket nordiska arresteringsorderlagen och 2 kap. 2 § brexitlagen).

5.4 Närmare om ett hörande i avvaktan på beslut

Förslag

Ett hörande i Sverige ska ske enligt de svenska regler som gäller för förhör under förundersökning. Villkoren för hörandet ska följa av en överenskommelse som fastställs av rätten efter samråd mellan åklagaren och den utfärdande myndigheten.

Vid ett hörande enligt europeiska arresteringsorderlagen eller den nordiska arresteringsorderlagen ska en företrädare för den utfärdande staten delta vid förhöret och, med tillstånd från åklagaren, få ställa frågor till den eftersökte.

När åklagaren är utfärdande myndighet av en arresteringsorder för lagföring enligt europeiska arresteringsorderlagen eller nordiska arresteringsorderlagen och den eftersökte ska höras i den verkställande staten i avvaktan på beslut om överlämnande, ska åklagaren eller en polisman som åklagaren utser närvara vid förhöret.

Åklagaren ska ansvara för att den eftersöktes samtycke till att höras med deltagande genom videokonferens till eller från en annan medlemsstat inom EU som tillämpar digitaliseringsförordningen dokumenteras på ett lämpligt sätt.

Skälen för förslaget

Enligt artikel 19.2 arresteringsorderrambbeslutet och artikel 22.2 i EU-avtalet, ska den eftersökte höras enligt lagstiftningen i den verkställande staten. Motsvarande gäller enligt artikel 617.2 i handels- och samarbetsavtalet. I de fall Sverige är verkställande stat ska därmed förhöret genomföras enligt svenska regler. Som nämnts är det alltid fråga om att höra en person som är eftersökt för lagföring i den utfärdande staten. Syftet är att möjliggöra att den eftersökte kan höras inom ramen för det förfarandet, i de fall det tar tid att fatta beslut i frågan om ett överlämnande. Det är alltså närmast en fråga om ett förhör under förundersökning med en misstänkt eller tilltalad och de svenska regler som gäller för ett sådant förhör ska därför tillämpas. Skulle det uppkomma ett behov av att höra en person i bevisupptagningsyfte i en domstol får i stället en europeisk utredningsorder utfärdas i förhållande till EU:s medlemsstater förutom Danmark och Irland, som inte tillämpar Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/41/EU av den 3 april 2014 om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området (direktivet om en europeisk utredningsorder). I förhållande till Danmark, Förenade kungariket, Island, Irland eller Norge får i stället motsvarande reglering i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål tillämpas.

Av artikel 19.1 arresteringsorderrambbeslutet och artikel 22.1 EU-avtalet följer att förhöret ska hållas av en rättslig myndighet. Motsvarande gäller enligt artikel 617.1 i handels- och samarbetsavtalet. Av detta följer att ett hörande i avvaktan på beslut om överlämnande enligt den föreslagna regleringen kommer att hållas av åklagaren i enlighet med 23 kap. rättegångsbalken och reglerna om förhör i förundersökningskungörelsen när Sverige är verkställande stat. Den ordningen gäller även i motsvarande

situationer enligt lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål (4 kap. 1 §) och lagen om en europeisk utredningsorder (3 kap. 21 §).

Det bör vidare noteras att åklagaren inte kommer att kunna delegera uppgiften att hålla förhöret till en polisman eller en annan anställd vid Polismyndigheten eftersom förhöret ska hållas av en rättslig myndighet.

Förhöret ska ske på de villkor som fastställs i samförstånd mellan den utfärdande och den verkställande myndigheten. Det kan bl.a. innebära de praktiska formerna för förhöret, som t.ex. hur den eftersökte ska inställa sig till förhöret eller hur ett eventuellt behov av tolkning ska lösas.

Av arresteringsorderrambeslutet och av EU-avtalet framgår även att en person som utsetts i enlighet med lagstiftningen i den utfärdande staten ska bistå vid hörandet av den eftersökte. Därför bör det framgå att när det är fråga om en europeisk eller nordisk arresteringsorder, ska en företrädare för den utfärdande staten delta vid förhöret och att denne, med åklagarens tillstånd, får ställa frågor direkt till den eftersökte. Deltagandet kan antingen ske personligen eller genom videokonferens. Handels- och samarbetsavtalet innehåller inte någon motsvarande regel om att en person som utses i enlighet med lagstiftningen i Förenade kungariket ska delta vid förhöret och det krävs därför inte heller någon kompletterande reglering med den innebörden i brexitlagen. Däremot följer det av artikel 617.1 i handels- och samarbetsavtalet att den eftersökte har rätt att biträdas av ett juridiskt ombud i enlighet med den utfärdande statens lagstiftning, något som dock inte kräver kompletterande svensk reglering.

När Sverige är utfärdande stat av en arresteringsorder enligt europeiska arresteringsorderlagen, nordiska arresteringsorderlagen eller enligt brexitlagen och begär att den eftersökte ska höras i den andra staten ska åklagaren eller en polisman som åklagaren utser delta vid hörandet. Förhöret kommer dock att genomföras i enlighet med den verkställande statens lagstiftning.

Det finns stora processekonomiska fördelar med att låta företrädare för den utfärdande staten delta vid ett förhör i Sverige genom videokonferens. Som framgår av avsnitt 5.1 är en förutsättning för ett sådant deltagande från en annan medlemsstat inom EU, förutom Danmark, att förutsättningarna i artikel 6 digitaliseringsförordningen är uppfyllda. Det kan noteras att i detta avseende blir åklagaren behörig myndighet inom ramen för digitaliseringsförordningen (jfr artikel 2.1 och 6.1 samt bilaga II digitaliseringsförordningen).

Hörande med hjälp av videokonferensteknik förutsätter enligt artikel 6.2 a) och b) digitaliseringsförordningen dels att de särskilda omständigheterna i ärendet motiverar användningen av sådan teknik, dels, som huvudregel, att den eftersökte gett sitt samtycke i enlighet med de villkor som framgår av andra, tredje och fjärde styckena artikel 6.2. Det innebär att den eftersökte ska ha möjlighet att rådfråga en advokat, något åklagaren ska informera den eftersökte om. Vidare ska åklagaren ge den eftersökte information om förfarandet och dennes processuella rättigheter, inbegripet rätten till tolkning, innan denne lämnar sitt samtycke. Samtycket ska ges frivilligt och otvetydigt. Dessutom ska samtycket kontrolleras av den utfärdande statens företrädare innan förfarandet inleds och antecknas i förhandlingsprotokollet i enlighet med nationell rätt i den utfärdande staten.

I de fall Sverige är utfärdande stat enligt arresteringsorderrambeslutet och begär att den eftersökte ska höras i avvaktan på ett beslut i fråga om överlämnande åligger det således åklagaren att kontrollera den dömdes samtycke och dokumentera det på ett lämpligt sätt. Åklagaren bör även dokumentera den dömdes samtycke när Sverige är verkställande stat. Skyldigheten att dokumentera den eftersöktes samtycke bör regleras i förordning.

Vid ett hörande i avvaktan på beslut om överlämnande till eller från Danmark, Island, Norge eller Förenade kungariket tillämpas bestämmelserna i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål, som även de möjliggör ett hörande genom videokonferens (se avsnitt 5.1).

6 Privilegier och immunitet

6.1 Olika typer av privilegier och immunitet

Det saknas en gemensam definition av privilegier eller av immunitet i unionsrätten och den exakta definitionen bestäms därför av nationell rätt (jfr skäl 20 direktivet om en europeisk utredningsorder och skäl 47 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1543 av den 12 april 2023 om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden och för verkställighet av fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd till följd av straffrättsliga förfaranden). Inte heller arresteringsorderkonventionen eller handels- och samarbetsavtalet innehåller någon sådan definition. Det finns ett flertal bestämmelser om privilegier och immunitet i svensk rätt. Bestämmelserna finns i huvudsak i regeringsformen (RF) och innebär normalt att den som har en viss status inte kan hållas straffrättsligt ansvarig för vissa typer av gärningar. För vissa personer gäller en mer generell straffrättslig immunitet, t.ex. för statschefen och utländska diplomater (se 5 kap. 8 § RF och lagen [1976:661] om immunitet och privilegier i vissa fall). Även andra former av immunitet finns (se reglerna om krav på åtalsförordnande i 2 kap. 7 § brottsbalken och reglerna i lagen [1985:988] om immunitet för vissa vittnen m.fl.).²

I förarbetena till europeiska arresteringsorderlagen återfinns en redogörelse för immunitet som kan förekomma i Sverige och vara av betydelse. Dessa är bl.a. följande. Riksdagsledamöters skydd enligt 4 kap. 12 § RF och 5 kap. 7 § riksdagsordningen (RO) samt statschefens immunitet enligt 5 kap. 8 § RF. Vidare kan ledamöter av Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen enligt 11 kap. 8 § RF endast åtalas av riksdagens ombudsman eller justitiekanslern för brott i utövningen av tjänsten. Enligt 13 kap. 24 § RO får åtal för brott begånget i utövningen av uppdraget eller tjänsten mot fullmäktig i Riksbanken eller ledamot av Riksbankens direktion endast ske efter beslut av finansutskottet medan beslut i konstitutionsutskottet krävs när det gäller åtal mot en ledamot av riksdagsstyrelsen, Valprövningsnämnden eller Riksdagens överklagande-

² Se även redogörelsen i promemorian Folk rätt och straffansvar, DsJu 1984:6.

nämnd, mot en av riksdagens ombudsmän, riksrevisorn, riksrevisionsdirektören eller mot riksdagsdirektören. För brott begånget av en ledamot av Riksbankens direktion i utövningen av Riksbankens beslutanderätt enligt lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering gäller dock särskilda bestämmelser. Bestämmelser om immunitet finns också i bl.a. 5 kap. 5–8 §§ lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål, där bl.a. den som har kommit till Sverige för att höras i ett brottmål åtnjuter straffrättslig immunitet i vissa hänseenden. När det gäller upphävande av immunitet eller privilegier till följd av internationella avtal ankommer det regelmässigt på den stat eller organisation som en skyddad person företräder. Bedömningen i förarbetena var att samtliga nämnda typer av immunitet innebär hinder mot överlämnande (se prop. 2003/04:7 s. 72–73).

6.2 En särskild reglering om tidsfrister och upphävande av privilegier och immunitet

6.2.1 Den europeiska arresteringsordern

Förslag

Om den eftersökte inledningsvis skyddats av privilegier eller immunitet i Sverige ska de tidsfrister som gäller för tingsrätten när den beslutar om överlämnande räknas från och med den dag tingsrätten har fått information om att privilegierna eller immuniteten har upphävts.

Om den eftersökte skyddas av privilegier eller immunitet ska åklagaren utan dröjsmål begära att privilegierna eller immuniteten upphävs, i de fall riksdagen eller en svensk myndighet ansvarar för att fatta ett sådant beslut.

Åklagaren ska i vissa fall vara skyldig att omedelbart underrätta tingsrätten eller den verkställande myndigheten i den andra staten när privilegierna eller immuniteten har upphävts.

Bedömning

Det krävs inte någon ytterligare reglering om att Sverige, i egenskap av verkställande stat, ska se till att de nödvändiga materiella villkoren för ett faktiskt överlämnande föreligger om den eftersökte inte längre skyddas av privilegier eller immunitet.

Skälen för förslaget och bedömningen

Tidsfrister

Utgångspunkten i arresteringsorderrambeslutet är att ett överlämnande ska ske inom vissa angivna tidsfrister (se artikel 17 och avsnitt 4.1). I vissa fall kan den eftersökte vara skyddad av privilegier eller immunitet. Enligt artikel 20.1 ska tidsfristerna i sådana fall börja löpa först när de privilegier eller den immunitet som skyddar den eftersökte från ett överlämnande har upphävts och den verkställande myndigheten fått information om det.

Svensk lagstiftning innehåller ingen uttrycklig bestämmelse om när tidsfristerna enligt artikel 17 i rambeslutet ska börja löpa vad gäller en eftersökt som när ärendet om överlämnande påbörjas skyddats av privilegier eller immunitet, men detta skydd efter en tid upphävs.

Som anges i avsnitt 4.2 har tingsrätten visserligen enligt 5 kap. 3 § tredje stycket europeiska arresteringsorderlagen en möjlighet att fatta sitt beslut senare än vad fristerna annars medger, om det finns särskilda skäl (se prop. 2003/04:7 s. 125), men den bestämmelsen tar inte sikte på frågan om att fristerna inte ska börja löpa förrän privilegierna eller immuniteten den eftersökte inledningsvis skyddats av har upphävts och den verkställande myndigheten har informerats om det. Ett beslut om att skjuta upp ett beslut om överlämnande utöver fristerna bör normalt endast kunna bli aktuellt efter det att eventuella privilegier eller immunitet har upphävts och fristerna i artikel 17 väl har börjat löpa.

Sammanfattningsvis bör därför en reglering införas i lag som uttryckligen anger att fristerna som gäller för ett beslut om överlämnande börjar löpa först när tingsrätten informerats om att eventuella privilegier eller immunitet har upphävts.

Upphävande av privilegier och immunitet när Sverige är verkställande medlemsstat

Enligt artikel 20.2 arresteringsorderrambeslutet ska den verkställande myndigheten verka för att privilegierna eller immuniteten hävs i de fall en myndighet i den verkställande staten kan upphäva privilegierna eller immuniteten, (se prop. 2003/04:7 s. 59–60).

Europeiska arresteringsorderlagen saknar uttryckliga regler om svenska myndigheters ansvar för att verka för att privilegier eller immunitet upphävs när Sverige är verkställande stat. Det ansvaret faller i stället inom åklagarens utredningsskyldighet enligt 4 kap. 3 § europeiska arresteringsorderlagen (se avsnitt 4.2).

Under utredningen av frågan om en europeisk arresteringsorder kan verkställas i Sverige kan ett stort antal frågor uppkomma. I de flesta fall är det tillräckligt att åklagaren har ett mer allmänt formulerat ansvar för att utreda förutsättningarna för att verkställa arresteringsordern här. Eftersom den verkställande myndighetens skyldighet att begära att privilegierna eller immuniteten upphävs framgår direkt av arresteringsorderrambeslutet bör den komma till uttryck i lagen. Ansvaret bör fortsatt ligga på åklagaren. Om den eftersökte skyddas av privilegier eller immunitet som svenska myndigheter kan upphäva, ska åklagaren utan dröjsmål begära att skyddet upphävs. Därför bör den nuvarande regleringen av utredningsskyldigheten i 4 kap. 3 § europeiska arresteringsorderlagen kompletteras med en skyldighet för åklagaren att utan dröjsmål begära att privilegierna eller immuniteten upphävs i en sådan situation.

Som framgår av redogörelsen ovan kan immunitet som enbart riksdagen kan upphäva innebära hinder mot överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder. Att arresteringsorderrambeslutet här använder begreppet ”myndigheter” bör i detta sammanhang därför omfatta även riksdagen. En svensk åklagare som finner att den eftersökte skyddas av immunitet som enbart riksdagen kan upphäva bör således ha en skyldighet att begära att skyddet upphävs även i sådana fall. Eftersom riksdagen inte

är en myndighet i regeringsformens mening, bör det framgå uttryckligen att riksdagen omfattas av bestämmelsen.

Upphävandet av privilegierna eller immuniteten är av omedelbar betydelse för de frister som gäller för tingsrättens prövning av överlämnandefrågan. Därför bör åklagaren omedelbart underrätta tingsrätten när privilegierna eller immuniteten har upphävts. Detta bör regleras i förordning.

Av artikel 20.1 andra stycket arresteringsorderrambeslutet framgår att den verkställande staten ska se till att de nödvändiga materiella villkoren för ett faktiskt överlämnande föreligger om den eftersökte inte längre skyddas av privilegier eller immunitet. Att så är fallet bedöms redan idag falla inom åklagarens utredningsskyldighet i 4 kap. 3 § europeiska arresteringsorderlagen, där det framgår att åklagaren ska utreda om det finns förutsättningar för överlämnande från Sverige. Det krävs därför inte någon ytterligare reglering som genomför artikel 20.1 andra stycket arresteringsorderrambeslutet.

Upphävande av privilegier och immunitet när Sverige är utfärdande medlemsstat

Som anges i avsnitt 5.2. är åklagaren utfärdande myndighet av en europeisk arresteringsorder som avser lagföring (2 § förordningen om överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder). Åklagarens ansvar för att begära privilegier eller immunitet som en annan stat än den verkställande medlemsstaten eller som en internationell organisation kan upphäva (artikel 20.2 arresteringsorderrambeslutet) bör regleras i samma förordning. För att säkerställa att den verkställande myndigheten får kännedom om att privilegierna eller immuniteten har upphävts bör åklagaren även få en skyldighet att underrätta den verkställande myndigheten när så sker. Även detta bör framgå av förordning.

6.2.2 Den nordiska arresteringsordern

Förslag

Om den eftersökte inledningsvis skyddats av privilegier eller immunitet i Sverige ska de tidsfrister som gäller för tingsrätten när den beslutar om överlämnande räknas från och med den dag tingsrätten har fått information om att privilegierna eller immuniteten upphört.

Om den eftersökte skyddas av privilegier eller immunitet och om riksdagen eller en svensk myndighet ansvarar för att fatta ett sådant beslut, ska åklagaren utan dröjsmål begära att privilegierna eller immuniteten upphävs.

Åklagaren ska i vissa fall vara skyldig att omedelbart underrätta tingsrätten eller den verkställande myndigheten i den andra staten när privilegierna eller immuniteten har upphävts.

Bedömning

Det krävs inte någon ytterligare reglering om att Sverige, i egenskap av verkställande stat, ska se till att de nödvändiga materiella villkoren för ett faktiskt överlämnande föreligger om den eftersökte inte längre skyddas av privilegier eller immunitet.

Skälen för förslaget och bedömningen

Tidsfrister

Kopplingen mellan tidsfristerna och den eftersöktes privilegier eller immunitet i arresteringsorderkonventionen liknar regleringen i arresteringsorderrambeslutet. Utgångspunkten i arresteringsorderkonventionen är att ett överlämnande ska ske inom vissa angivna tidsfrister (se artikel 14 och avsnitt 3.2). I vissa fall kan den eftersökte vara skyddad av privilegier eller immunitet. Tidsfristerna ska enligt artikel 16.1 arresteringsorderkonventionen börja löpa först när privilegier eller immunitet som skyddar den eftersökte från ett överlämnande har upphävts.

Som anges i avsnitt 4.2 ger 4 kap. 3 § tredje stycket nordiska arresteringsorderlagen tingsrätten en möjlighet att fatta sitt beslut senare än vad fristerna i första eller andra stycket annars medger, om det finns särskilda skäl (se prop. 2010/11:158, s. 98). Den bestämmelsen tar dock inte sikte på frågan om att fristerna inte ska börja löpa förrän privilegierna eller immuniteten den eftersökte skyddas av har upphävts. Ett beslut om att skjuta upp ett beslut om överlämnande utöver fristerna bör normalt endast kunna bli aktuellt efter det att eventuella privilegier eller immunitet har upphävts och fristerna i artikel 14 väl har börjat löpa.

Sammanfattningsvis bör därför, liksom i europeiska arresteringsorderlagen, en reglering införas som uttryckligen anger att fristerna som gäller för ett beslut om överlämnande börjar löpa först när tingsrätten informerats om att eventuella privilegier eller immunitet har upphävts.

Upphävande av privilegier och immunitet när Sverige är verkställande stat

Enligt artikel 16.2 i arresteringsorderkonventionen ska den verkställande myndigheten verka för att privilegierna eller immuniteten hävs när en myndighet i den verkställande staten kan upphäva privilegierna eller immuniteten.

Nordiska arresteringsorderlagen saknar uttryckliga regler om svenska myndigheters ansvar för att verka för att privilegier eller immunitet som svenska myndigheter kan upphäva upphävs när Sverige är verkställande stat. Det har i stället förutsatts falla inom åklagarens utredningsskyldighet enligt 3 kap. 3 § nordiska arresteringsorderlagen (se avsnitt 4.2).

Samma överväganden i fråga om skyldigheten för åklagaren att begära att privilegierna eller immuniteten upphävs gör sig här gällande som avseende den europeiska arresteringsordern (se avsnitt 6.2.1). Det är fråga om en åtgärd som åklagaren ska vidta utan dröjsmål under utredningen av förutsättningarna att verkställa en nordisk arresteringsorder om den eftersökte har rätt till privilegier eller immunitet som svenska myndigheter kan upphäva. Det är även lämpligt att den europeiska arresteringsorderlagen och den nordiska arresteringsorderlagen liknar varandra i så

hög utsträckning som möjligt. Därför bör den nuvarande regleringen av åklagarens utredningsskyldighet kompletteras med en skyldighet att utan dröjsmål begära att privilegierna eller immuniteten upphävs i en sådan situation.

Liksom för arresteringsorderrambeslutet bör arresteringsorderkonventionens användande av begreppet ”myndigheter” omfatta även riksdagen (se avsnitt 6.2.1).

Slutligen bör åklagaren omedelbart underrätta tingsrätten när privilegierna eller immuniteten har upphävts även när det är fråga om en nordisk arresteringsorder. Detta bör regleras i förordning.

Av artikel 16.1 arresteringsorderkonventionen framgår att den verkställande staten ska se till att de nödvändiga materiella villkoren för ett faktiskt överlämnande föreligger om den eftersökte inte längre skyddas av privilegier eller immunitet. Att så är fallet bedöms redan idag falla inom åklagarens utredningsskyldighet i 3 kap. 3 § nordiska arresteringsorderlagen, där det framgår att åklagaren ska utreda om det finns förutsättningar för överlämnande från Sverige. Det krävs därför inte någon ytterligare reglering som genomför artikel 16.1 arresteringsorderkonventionen i denna del.

Upphävande av privilegier och immunitet när Sverige är utfärdande stat

Åklagaren är utfärdande myndighet av en nordisk arresteringsorder som avser lagföring (2 § andra stycket förordningen om överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder). Åklagarens ansvar för att begära privilegier eller immunitet som en annan stat än den verkställande medlemsstaten eller som en internationell organisation kan upphäva (artikel 16.2 arresteringsorderkonventionen) bör regleras i samma förordning. För att säkerställa att den verkställande myndigheten får kännedom om att privilegierna eller immuniteten har upphävts bör åklagaren även åläggas en skyldighet att omedelbart underrätta den verkställande myndigheten när så sker. Även detta bör framgå av förordning.

6.2.3 Handels- och samarbetsavtalet

Förslag

När Sverige är verkställande stat ska åklagarens ansvar, i egenskap av verkställande myndighet, för att begära att den eftersöktes privilegier eller immunitet upphävs framgå genom en hänvisning till regleringen i europeiska arresteringsorderlagen.

Åklagaren ska i vissa fall vara skyldig att omedelbart underrätta tingsrätten eller den verkställande myndigheten i den andra staten när privilegierna eller immuniteten har upphävts.

Bedömning

Det krävs inte någon ytterligare reglering om att Sverige, i egenskap av verkställande stat, ska se till att de nödvändiga materiella villkoren för

ett faktiskt överlämnande föreligger om den eftersökte inte längre skyddas av privilegier eller immunitet.

När åklagaren är utfärdande myndighet behövs ingen ytterligare kompletterande reglering av dennes ansvar att begära att privilegier eller immunitet upphävs.

Skälen för förslaget och bedömningen

Även enligt handels- och samarbetsavtalet är utgångspunkten att ett överlämnande ska ske inom vissa angivna tidsfrister (se artikel 615 i handels- och samarbetsavtalet). Fristerna i artikel 615 löper dock inte om den eftersökte skyddas av privilegier eller immunitet, utan först om skyddet upphävs och den verkställande myndigheten informerats om upphävandet (artikel 618). Att så är fallet följer direkt av avtalet, till skillnad från ordningen i regleringen om den europeiska respektive nordiska arresteringsordern.

Såväl åklagaren som allmän domstol kan vara verkställande myndighet enligt artikel 598 c i handels- och samarbetsavtalet (se 3 kap. 1 § brexitlagen). Ansvarsfördelningen dem emellan kan därför behöva anges i brexitlagen. Enligt samma ordning som föreslås införas i europeiska arresteringsorderlagen (se avsnitt 6.2.1), bör åklagaren uttryckligen ha ansvaret för att begära upphävande av privilegier eller immunitet när svenska myndigheter eller riksdagen har befogenhet att upphäva dem (d.v.s. när Sverige är verkställande stat). Detta kan ske genom en hänvisning till den föreslagna bestämmelsen i europeiska arresteringsorderlagen. Åklagarens skyldighet att underrätta tingsrätten bör framgå i förordning.

När Sverige är utfärdande stat är enbart åklagaren utfärdande myndighet enligt artikel 598 d i handels- och samarbetsavtalet (se 2 kap. 1 § brexitlagen). Det ansvar som åklagaren, i egenskap av utfärdande myndighet av en arresteringsorder för lagföring, har för att begära att privilegier och immunitet upphävs följer direkt av artikel 618.3 i handels- och samarbetsavtalet och behöver inte regleras ytterligare i den kompletterande svenska regleringen. För att säkerställa att den verkställande myndigheten får kännedom om att privilegierna eller immuniteten har upphävts bör åklagaren dock åläggas en skyldighet att omedelbart underrätta den verkställande myndigheten när så sker. Detta bör regleras i förordning.

Av artikel 618.2 i handels- och samarbetsavtalet framgår att den verkställande staten ska se till att de nödvändiga materiella villkoren för ett faktiskt överlämnande föreligger om den eftersökte inte längre skyddas av privilegier eller immunitet. Att så är fallet bedöms redan idag falla inom åklagarens utredningsskyldighet, som följer av hänvisningen till 4 kap. 3 § först stycket europeiska arresteringsorderlagen i 3 kap. 6 § brexitlagen, där det framgår att åklagaren ska utreda om det finns förutsättningar för överlämnande från Sverige (jfr avsnitt 6.2.1). Det krävs därför inte någon ytterligare reglering som kompletterar artikel 618.2 i handels- och samarbetsavtalet.

7 Övriga frågor

Förslag

I europeiska arresteringsorderlagen och i nordiska arresteringsorderlagen ska den obligatoriska, d.v.s. tvingande, vägransgrunden avseende förbudet om dubbelbestraffning i förhållande till domar meddelade i Island och Norge (*ne bis in idem*) ändras till en icke-tvingande, s.k. fakultativ, vägransgrund. Det ska även införas en tidsfrist på 30 dagar från det att en framställning om tillstånd till utvidgat överlämnande eller till vidareöverlämnande har gjorts till åklagaren till dess beslut ska fattas i frågan.

Det ska införas ett krav på samtycke från den utfärdande staten för att rätten ska kunna besluta att den frihetsberövande påföljd som en europeisk eller en nordisk arresteringsorder avser ska verkställas i Sverige. Om rätten har vägrat överlämnande och beslutat att påföljden ska verkställas i Sverige, ska Kriminalvården inte meddela någon verkställbarhetsförklaring enligt europeiska verkställighetslagen eller besluta att verkställigheten av påföljden ska föras över till Sverige, om den utfärdande staten motsätter sig att verkställigheten överförs. Om en annan stat efterfrågar Sveriges inställning till att den staten övertar verkställigheten av en frihetsberövande påföljd avseende en person som är eftersökt enligt en svensk europeisk eller nordisk arresteringsorder, ska åklagaren inhämta yttrande från Kriminalvården.

Därutöver ska ett mindre antal språkliga och redaktionella ändringar göras i lagarna.

Skälen för förslaget

Vägransgrunden avseende förbudet om dubbelbestraffning i förhållande till domar meddelade i Island och Norge

I 2 kap. 4 § fjärde punkten europeiska arresteringsorderlagen finns vissa obligatoriska, d.v.s. tvingande, vägransgrunder när det gäller överlämnande mellan EU:s medlemsstater. Vid genomförandet av arresteringsorderkonventionen i svensk rätt genomfördes även vissa ändringar med anledning av EU-avtalet. Bl.a. utvidgades den obligatoriska vägransgrunden som hindrar att en person som en gång blivit dömd eller frikänd av domstol för ett brott överlämnas för nytt åtal eller ny dom i samma sak, *ne bis in idem*, (dåvarande 2 kap. 5 § tredje punkten) till att avse även lagakraftvunna domar som meddelats i Norge eller Island (prop. 2010/11:158 s. 70). EU-avtalet reglerar dock endast överlämnande mellan EU:s medlemsstater å ena sidan och Norge respektive Island å den andra. Arresteringsorderrambeslutet innehåller inte heller någon reglering om att en verkställighet av en europeisk arresteringsorder ska vägras i de fall då den eftersökte har dömts för gärningen i Norge eller Island. Att en eftersökt har dömts för gärningen i Norge eller Island ska därför inte utgöra en obligatorisk vägransgrund och hänvisningen till de länderna i 2 kap. 4 § fjärde punkten europeiska arresteringsorderlagen bör därför tas bort. Däremot ska domar som dömts ut i Island eller Norge omfattas av den fakultativa vägransgrunden mot överlämnande med hänsyn till förbudet

om dubbelbestraffning i förhållande till domar meddelade i en stat utanför EU. Till följd av detta ska hänvisningen till Island och Norge i 2 kap. 5 § europeiska arresteringsorderlagen tas bort eftersom den bestämmelsen nu ska avse samtliga stater som inte är medlemsstater i EU. Avgöranden avseende samma gärning som meddelats i Island eller Norge bör regelmässigt innebära att det finns skäl att vägra överlämnande enligt den bestämmelsen.

Förtydliganden avseende bestämmelsen om tillstånd till utvidgat överlämnande eller till vidareöverlämnande

I 6 kap. 8 § europeiska arresteringsorderlagen regleras frågan om tillstånd för den utfärdande staten till utvidgat överlämnande eller vidareöverlämnande till en annan medlemsstat i EU, Island eller Norge. Enligt artikel 27.4 arresteringsorderrambbeslutet ska beslut i fråga om samtycke till en framställning om utvidgat överlämnande fattas inom 30 dagar från det att den verkställande myndigheten har mottagit framställningen. En lika lång tidsfrist gäller enligt artikel 28.3 c) arresteringsorderrambbeslutet för beslut i fråga om en framställning om utvidgat överlämnande. Det framgår inte uttryckligen av den nuvarande lagstiftningen att åklagaren ska fatta sitt beslut inom 30 dagar från det att denne mottagit framställningen. En sådan tidsfrist bör därför införas.

6 kap. 8 § europeiska arresteringsorderlagen innehåller därutöver hänvisningar till det tidigare upphävda 3 kap, något som bör justeras.

Samtycke från den utfärdande staten för verkställighet av ett frihetsberövande straff i den verkställande staten

Enligt arresteringsorderrambbeslutet är en europeisk arresteringsorder ett rättsligt avgörande av en medlemsstat med syftet att en annan medlemsstat ska gripa en eftersökt person för att sedan överlämna honom eller henne till den utfärdande medlemsstaten för att där lagföras eller verkställa en frihetsberövande påföljd (se artikel 1.1). Bestämmelsen har en motsvarighet i artikel 1.1 i arresteringsorderkonventionen.

Enligt artikel 4.6 arresteringsorderrambbeslutet får den verkställande rättsliga myndigheten, under vissa förutsättningar, vägra att verkställa en europeisk arresteringsorder som har utfärdats för verkställighet av en frihetsberövande påföljd om den verkställande medlemsstaten åtar sig att själv verkställa påföljden. Bestämmelsen har en motsvarighet i artikel 5.5 i arresteringsorderkonventionen.

När det gäller förfarandet för att föra över verkställigheten av den frihetsberövande påföljden till den verkställande medlemsstaten finns bestämmelser i artikel 25 i rådets rambeslutet 2008/909/RIF av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen (rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder). Av den artikeln följer att bestämmelserna i rambeslutet, i tillämpliga delar och i den utsträckning de är förenliga med bestämmelserna i arresteringsorderrambbeslutet, ska gälla i de fall en medlemsstat ska verkställa en frihetsberövande påföljd enligt artikel 4.6 arresteringsorderrambbeslutet.

För de fall Sverige är verkställande stat har artikel 4.6 arresteringsorderrambeslutet införlivats i 2 kap. 3 § sjunde punkten och 6 § europeiska arresteringsorderlagen. I nordiska arresteringsorderlagen har artikel 5.5 i arresteringsorderkonventionen implementerats i 2 kap. 4 § fjärde punkten och 6 §. Artikel 25 i rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder har införlivats i huvudsak i 7 kap. 1 § i europeiska verkställighetslagen och i 6 kap. 1 § nordiska arresteringsorderlagen.

Rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder har i övrigt genomförts i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen (europeiska verkställighetslagen) och förordningen (2015:109) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen (europeiska verkställighetsförordningen).

Inom Norden finns ett långtgående samarbete om överförande av bl.a. fängelsestraff som baseras på i hög utsträckning likalydande lagar. Samarbetet förutsätter att båda stater samtycker till att verkställigheten förs över. För Sveriges del regleras samarbetet i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. (nordiska verkställighetslagen). Det nordiska samarbetet utgör ett fördjupat samarbete som tillämpas i stället för rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder. Inom Regeringskansliet bereds ett förslag till ny nordisk verkställighetslag (Nordisk verkställighet i brottmål, Ds 2025:12), som dock inte innebär någon ändring i sak vad gäller överförande av fängelsestraff mellan de nordiska staterna.

Enligt 2 kap. 3 § sjunde punkten och 6 § europeiska arresteringsorderlagen får ett överlämnande för verkställighet av en frihetsberövande påföljd inte beviljas om den eftersökte är svensk medborgare eller bosatt i eller uppehåller sig i Sverige, om han eller hon begär att påföljden ska verkställas i Sverige, och om dennes sociala återanpassning underlättas om påföljden verkställs i Sverige. Om förutsättningarna i 2 kap. 6 § första till tredje punkterna är uppfyllda ska rätten, med beaktande av samtliga omständigheter, göra en bedömning i det enskilda fallet om huruvida verkställighet bör ske i Sverige och att huvudregeln om att ett överlämnande ska ske därmed ska frångås (se propositionen Ändringar i regelverket om överlämnande enligt en europeisk och nordisk arresteringsorder, prop. 2023/24:37, s. 94). Detsamma gäller enligt 2 kap. 4 § fjärde punkten och 6 § nordiska arresteringsorderlagen. Av 7 kap. 1 § första stycket europeiska arresteringsorderlagen följer att om rätten har beslutat vägra överlämnande med stöd av 2 kap. 3 § sjunde punkten för att en frihetsberövande påföljd ska verkställas i Sverige med stöd av 2 kap. 6 §, tillämpas europeiska verkställighetslagen, med undantag för 3 kap. 1–5 §§ den lagen.

Tidigare gällde att en påföljd inte skulle verkställas i Sverige om den utfärdande medlemsstaten motsatt sig att verkställigheten överförs. Undantaget infördes efter Lagrådets påpekande om att det finns principiella invändningar mot att Sverige verkställer en frihetsberövande påföljd utan den andra statens samtycke eller begäran (se prop. 2003/04:7 s. 203 och 355). Vid införandet av europeiska verkställighetslagen kom detta till uttryck genom att Kriminalvården inte skulle besluta om en verkställbarhetsförklaring om den utfärdande staten inte samtyckte till att

Sverige tog över påföljden (se propositionen Erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen, prop. 2014/15:29, s. 151 och 213). Motsvarande bestämmelse fanns i 6 kap. 1 § nordiska arresteringsorderlagen, med en delvis annan utformning. Genom en lagändring den 1 mars 2024 ändrades 7 kap. 1 § europeiska arresteringsorderlagen och 6 kap. 1 § nordiska arresteringsorderlagen bl.a. så att kravet på samtycke från den utfärdande staten för att den frihetsberövande påföljden som den eftersökte begärts överlämnad för skulle kunna verkställas i Sverige togs bort. Ändringen föranleddes framför allt av att EU-domstolens praxis utvecklats i riktning mot att starkt betona vikten av att undvika strafffrihet för den eftersökte (se prop. 2023/24:37 s. 53–55).

I dom C.J., C-305-22, EU:C2025:665, har EU-domstolen emellertid ytterligare förtydligat förhållandet mellan arresteringsorderrambeslutet och rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder i fråga om att vägra verkställighet av ett fängelsestraff i den verkställande staten. Av domen framgår att när fråga uppkommer om att den verkställande staten ska vägra verkställighet av en europeisk arresteringsorder som avser överlämnande för verkställighet av en frihetsberövande påföljd, krävs att den utfärdande staten samtycker till det (se p. 67). Domstolen framhåller särskilt att den utfärdande staten har utrymme att göra en skönsmässig bedömning med hänsyn till egna straffpolitiska överväganden, även om den eftersöktes sociala återanpassning skulle gynnas av att påföljden verkställs i den verkställande staten (se p. 63). Vidare konstaterar domstolen att principen om lojalt samarbete i artikel 4.3 FEU förutsätter en dialog mellan de verkställande och utfärdande myndigheterna, vilket bl.a. innebär en skyldighet att använda sig av bl.a. samråd för att förhindra att arresteringsorderns funktion lamslås (se p. 68–69). Om det framkommer att det inte är möjligt att faktiskt överta verkställigheten ska arresteringsordern verkställas (p. 70). I domen klargör EU-domstolen vidare att om en verkställande myndighet vägrat verkställighet i strid med de villkor och det förfarande som föreskrivs i rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder så kan den arresteringsordern vidhållas och den utfärdande staten behåller dessutom rätten att verkställa det aktuella straffet (p. 76–77).

Mot bakgrund av det nämnda avgörandet står det klart att det krävs samtycke från den utfärdande staten för att en frihetsberövande påföljd ska få verkställas i Sverige enligt artikel 4.6 arresteringsorderrambeslutet. Den nuvarande reglingen i 2 kap. 6 § europeiska arresteringsorderlagen förutsätter dock inte att den utfärdande staten samtycker till att Sverige övertar verkställigheten av påföljden för att rätten ska kunna fatta ett sådant beslut. Ett krav på ett sådant samtycke bör därför införas i 2 kap. 6 § europeiska arresteringsorderlagen. Samma överväganden gör sig gällande avseende 2 kap. 6 § nordiska arresteringsorderlagen.

För att rätten ska ha ett tillräckligt underlag för att pröva om verkställigheten ska övertas av Sverige, bör åklagaren så snart den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige, genom kontakt med den utfärdande myndigheten, inhämta den utfärdande statens inställning till att påföljden verkställs i Sverige. Åklagaren ska redan idag, enligt 7 § första stycket förordningen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, underrätta den utfärdande myndigheten när

den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige. Detsamma gäller enligt 6 § förordningen om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder. Det framstår som lämpligt att åklagaren i samband med den underrättelsen efterfrågar den utfärdande statens inställning till att Sverige övertar verkställigheten. På så sätt kommer rätten att ha kännedom om den andra statens inställning i frågan innan beslut i överlämnandefrågan fattas.

Ett samtycke enligt rambeslutet om överförande av frihetsberövande påföljder kommer tydligast till uttryck genom att domen och intyget enligt bilaga I till rambeslutet skickas över (jfr dom C.J. p. 57, EU:C2025:665). Det bör dock inte kunna krävas att den andra staten i detta skede av processen utfärdar ett intyg enligt bilaga I till rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder, utan samtycket kan komma till uttryck på annat sätt. Om den utfärdande staten har ett behov av klargöranden om en verkställighet i Sverige kan Kriminalvården lämna upplysningar till åklagaren. Om den andra staten tydligt meddelar att den samtycker till ett överförande och det i övrigt finns förutsättningar för att verkställa påföljden här får rätten fatta beslut att påföljden ska verkställas här och att överlämnande ska vägras. Om den andra staten meddelar åklagaren att den inte samtycker till att verkställigheten av påföljden förs över eller inte meddelar någon inställning i frågan, bör överlämnande inte vägras med stöd av denna grund. Även om det finns en skyldighet enligt EU-rätten till lojalt samarbete och de behöriga myndigheterna förväntas samarbeta kring att få frågan om eventuellt samtycke utrett så är det inte uteslutet att detta informationsutbyte kan komma att dra ut på tiden vilket skulle kunna innebära en risk för att de tidsfrister som anges i europeiska arresteringsorderlagen överskrids. För att motverka den risken bör rätten kunna pröva frågan om överlämnande även i de fall då ett svar inte kunnat fås från den utfärdande myndigheten trots rimliga ansträngningar. Som anges ovan kommer rätten i de fallen inte kunna besluta att påföljden ska verkställas i Sverige eftersom något samtycke inte finns. Trots det goda samarbetet mellan de nordiska länderna kan de korta tidsfristerna inom ramen för det samarbetet innebära att åklagaren får göra samma överväganden vid handläggningen av ett sådant ärende. Åklagarens skyldighet att inhämta den utfärdande statens inställning bör regleras i förordning.

Eftersom den utfärdande staten har rätt att återta sitt samtycke till att påföljden verkställs i Sverige även efter det att rätten meddelat beslut om att påföljden ska verkställas här (jfr dom C.J. p. 84, EU:C2025:665, och artikel 13 rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder), måste även Kriminalvården säkerställa att den utfärdande staten samtycker till att Sverige övertar verkställigheten av påföljden. Först när ett sådant samtycke har kommit till uttryck genom att den utfärdande statens behöriga myndighet enligt rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder sänder över domen och det intyg som framgår av bilaga I till nämnda rambeslut, bör Kriminalvården kunna meddela en verkställbarhetsförklaring enligt 3 kap. 9 § europeiska verkställighetslagen och inleda verkställighet av domen i Sverige. Den begränsningen bör komma till uttryck genom att det, i likhet med vad som gällde tidigare, i 7 kap. 1 § europeiska arresteringsorderlagen anges att Kriminalvården inte får meddela en verkställbarhetsförklaring om den utfärdande staten

motsätter sig att verkställigheten av påföljden förs över till Sverige. I annat fall riskerar den svenska lagstiftningen att leda till att rätten har fattat ett beslut som Kriminalvården saknar möjlighet att verkställa. Kriminalvården bör inte heller besluta att överta ett nordiskt fängelsestraff om den andra nordiska staten skulle ändra inställning till ett överförande. Detta bör komma till uttryck i 6 kap. 1 § nordiska arresteringsorderlagen.

Om rätten har beslutat att påföljden ska verkställas här och det sedan framkommer att den utfärdande staten trots allt återtar verkställigheten av påföljden (se artikel 13 rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder), så kan den utfärdande myndigheten vidhålla sin arresteringsorder. I en sådan situation bör det finnas förutsättningar att pröva frågan om överlämnande på nytt och att eventuellt frihetsberöva den eftersökte i det ärendet. I de fall den utfärdande myndigheten inte vidhåller arresteringsordern bör dock den eftersökte omedelbart försättas på fri fot om han eller hon är frihetsberövad. Risker för att en motsvarande problematik skulle uppkomma i förhållande till en annan nordisk stat framstår som betydligt lägre. I grunden bör dock samma ordning gälla i en motsvarande situation.

Om åklagaren har utfärdat en arresteringsorder som avser överlämnande till Sverige för verkställighet av en frihetsberövande påföljd och får en förfrågan från den verkställande myndigheten om Sveriges inställning till att den frihetsberövande påföljden verkställs i den verkställande staten, ska åklagaren inhämta ett yttrande i frågan från Kriminalvården. Även detta kan regleras i förordning.

Övriga ändringar

Det finns ett behov av att göra mindre språkliga och redaktionella ändringar i den europeiska och den nordiska arresteringsorderlagen. I något fall har även sakliga felaktigheter uppmärksamats. Rubriksättningen är bitvis missvisande eller har inte uppdaterats i samband med andra ändringar. Mot den bakgrunden bör följande ändringar göras.

Bestämmelsen i 4 kap. 4 § europeiska arresteringsorderlagen anger att en arresteringsorder som utfärdats av en annan nordisk stat ska betraktas som en nordisk arresteringsorder, och rubriken borde av det skälet hänvisa till samtliga nordiska stater. Den nuvarande rubriken till den bestämmelsen hänvisar dock enbart till Finland och Danmark vilket är missvisande. För att bättre återspegla innehållet i bestämmelsen bör rubriken ändras så att den hänvisar till samtliga nordiska stater.

Rubriken före 2 kap. 2 § europeiska arresteringsorderlagen lyder för närvarande "Strafftrösklar och krav på dubbel straffbarhet". Eftersom regleringen om dubbel straffbarhet (2 kap. 5 a §) nu i stället ligger under rubriken "Hinder mot överlämnande" bör rubriken ändras till "Strafftrösklar".

I 5 kap. 9 § första stycket första meningen europeiska arresteringsorderlagen och i 4 kap. 9 § första stycket andra meningen nordiska arresteringsorderlagen anges att beslut som avses i 2 kap. 6 § i respektive lag inte kan överklagas. Då det som avses är att ett beslut som fattats enligt 2 kap. 3 § sjunde punkten europeiska arresteringsorderlagen och enligt 2 kap. 4 § fjärde punkten nordiska arresteringsorderlagen inte får överklagas, bör bestämmelserna ändras. Därutöver behöver ytterligare ett

antal mindre språkliga och redaktionella ändringar göras för att lagstiftningen ska bli enhetlig och korrekt.

8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag

Lagändringarna ska träda i kraft den 1 december 2026.

Bedömning

Det behövs inte några övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen

De föreslagna lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Det bedöms kunna ske den 1 december 2026.

När det gäller processrättslig lagstiftning är utgångspunkten att nya regler blir tillämpliga omedelbart och några övergångsbestämmelser behövs därför inte. Tidsfristerna i ärenden där den eftersökte inledningsvis skyddats av privilegier eller immunitet som har inletts före ikraftträdandet ska till följd av det anses ha börjat löpa först när privilegierna eller immuniteten har upphävts.

Det är angeläget att reglerna i europeiska arresteringsorderlagen och i nordiska arresteringsorderlagen om att den utfärdande statens samtycke ska krävas för att en frihetsberövande påföljd som en eftersökt är begärd överlämnad för att avtjäna i stället ska verkställas i Sverige, ska kunna tillämpas även på ärenden som pågår vid ikraftträdandet. Detta eftersom gällande praxis från EU-domstolen innebär att motsvarande resultat ska uppnås i så hög grad som möjligt redan med nuvarande regelverk. Även ändringen i europeiska arresteringsorderlagen från obligatorisk (tvingande) till frivillig (fakultativ) vägransgrund avseende förbudet om dubbelbestraffning i förhållande till domar meddelade i Island och Norge, bör gälla ärenden som inletts före ikraftträdandet.

Inte heller i övrigt finns det ett behov av några övergångsbestämmelser.

9 Konsekvenser

Bedömning

Förslagen förväntas leda till positiva konsekvenser för den enskilde, genom att tydligare regler om hörande och tillfälligt överförande införs direkt i lagstiftningen om överlämnande enligt en arresteringsorder.

Därutöver blir regleringen tydligare och mer lättillämpad, särskilt vad avser tidsfrister, vilket bedöms underlätta processen för tillämparna.

De föreslagna ändringarna rymms inom befintliga ekonomiska ramar för de berörda myndigheterna och domstolarna, och kan i vissa fall leda till kostnadsminskningar för Kriminalvården. Förslagen bedöms inte heller medföra några konsekvenser för jämställdheten eller miljön eller få några andra konsekvenser som bör redovisas.

Skälen för bedömningen

De föreslagna ändringarna i europeiska arresteringsorderlagen, nordiska arresteringsorderlagen och brexitlagen rör i huvudsak förutsättningarna för att överföra en eftersökt tillfälligt till den utfärdande staten eller att höra personen i den verkställande staten samt hur förfarandet kring ärenden som rör en eftersökt som har rätt till privilegier eller immunitet ska hanteras. De nya reglerna innebär dock inga större förändringar mot vad som gäller idag utan det rör sig om förtydligande lagstiftning som bör underlätta processen.

I den mån det sker tillfälliga överföranden till eller från andra medlemsstater eller uppstår ett behov av att höra personer som eftersöks med stöd av en arresteringsorder kan en sådan situation hanteras redan idag med stöd av befintliga regelverk. Det torde dock vara ytterst ovanligt förekommande, något som inte bedöms ändras till följd av den föreslagna lagstiftningen. Förslaget att införa särskild reglering om detta i det svenska regelverket om den europeiska arresteringsordern, den nordiska arresteringsordern respektive i fråga om överlämnande enligt en arresteringsorder med stöd av handels- och samarbetsavtalet bedöms därför inte leda till några kostnadsökningar för de berörda myndigheterna eller domstolarna. Däremot innebär den särskilda regleringen en förväntad positiv effekt för enskilda, eftersom förutsättningarna för ett överförande eller ett hörande inom ramen för ärendet om överlämnande framgår av samma regelverk som reglerar överlämnandet i övrigt.

Inte heller den föreslagna regleringen om när tidsfrister för eftersökta personer som skyddas av privilegier eller immunitet ska börja löpa och om åklagarens ansvar att begära att sådant skydd ska upphöra, bedöms leda till några kostnadsökningar för de berörda myndigheterna eller domstolarna, eftersom tidsfristerna ska iakttas redan idag. Detsamma gäller tidsfristerna som åklagaren har att iakttä för beslut om en framställning om utvidgat överlämnande eller vidareöverlämnande från den utfärdande myndigheten.

Regleringen om att samtycke från den stat som utfärdat en arresteringsorder för verkställighet av en frihetsberövande påföljd ska krävas för att rätten ska kunna vägra överlämnande och beslut om verkställighet av påföljden i Sverige, bedöms leda till en ökad tydlighet för de myndigheter som ska tillämpa regleringen. Ändringen förutsätter en något tätare kontakt mellan åklagaren och den utfärdande myndigheten men bedöms inte påverka arbetsbördan i nämnvärd omfattning. Ändringen bedöms även kunna leda till att något fler personer överlämnas från Sverige i stället för att verkställa påföljden här. Så kan vara fallet när den andra staten inte lämnar någon inställning till att Sverige övertar verkställigheten av

påföljden och rätten ser sig förhindrad att fatta ett sådant beslut. Detta bedöms leda till något minskade kostnader för Kriminalvården.

När en annan stat efterfrågar Sveriges inställning till att påföljden förs över kommer åklagaren och Kriminalvården i vissa fall att behöva ha kontakt redan innan den andra staten har fattat ett formellt beslut att ta över verkställigheten. Inte heller denna ökade kontakt mellan myndigheter bedöms innebära att arbetsbördan ökar mer än marginellt och ryms inom befintliga ekonomiska ramar. Det bör inte heller leda till en ändring av antalet personer som verkställer en påföljd i Sverige, eftersom Kriminalvården som regel bör kunna lämna tydligt besked i fråga om samtycke till att den andra staten övertar verkställigheten av påföljden.

Övriga ändringar i nämnda lagar utgörs främst av språkliga och redaktionella justeringar. Ändringarna kommer inte att leda till fler ärenden hos myndigheterna eller domstolarna och av det skälet inga ökade kostnader för berörda aktörer.

Sammantaget kommer reglering om tillfälligt överförande eller hörande, i avvaktan på ett beslut om överlämnande, regleras i den lagstiftning som styr handläggningen av överlämnandefrågan i övrigt, i stället för i annan lagstiftning. Ändringarna bedöms inte innebära någon skillnad i kostnadshänseende för myndigheterna. Regleringen om tidsfrister innebär inte heller någon skillnad i kostnadshänseende. Kravet på samtycke från den utfärdande staten för att överta verkställigheten av en frihetsberövande påföljd som en arresteringsorder avser, innebär inte heller mer än marginella konsekvenser för myndigheterna och kan i vissa fall leda till kostnadsminskningar, och ryms inom befintliga ekonomiska ramar. Förslagen bedöms inte heller medföra några konsekvenser för jämställdheten eller miljön eller få några andra konsekvenser som bör redovisas.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

2 kap.

4 § Överlämnande ska vägras om

1. gärningen har ägt rum innan den eftersökte fyllt femton år,
2. det skulle strida mot den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna eller de tilläggsprotokoll till konventionen som gäller som lag i Sverige,
3. gärningen omfattas av nåd eller ett annat beslut enligt 12 kap. 9 § regeringsformen, eller
4. gärningen har prövats genom en dom som fått laga kraft i en medlemsstat i Europeiska unionen och, vid en fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet.

Paragrafen innehåller ett antal obligatoriska vägransgrunder. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Vägransgrunden i *fjärde punkten* om hinder mot överlämnande på grund av en tidigare dom i en annan stat avseende samma gärning ändras så att sådana avgöranden som meddelats i Island eller Norge inte längre utgör en obligatorisk grund för att vägra överlämnande.

5 § Överlämnande för en gärning får vägras om

1. det enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan lag har beslutats att inte åtala för gärningen,

2. gärningen har prövats genom en dom som fått laga kraft i en annan stat än en medlemsstat i Europeiska unionen och, vid en fällande dom, påföljden har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i domslandet,

3. en förundersökning har inletts eller ett åtal har väckts i Sverige för gärningen,

4. gärningen har begåtts i Sverige och påföljd inte längre får dömas ut enligt svensk lag på grund av preskription, eller

5. den europeiska arresteringsordern avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd som har dömts ut efter en förhandling där den eftersökte inte var personligen närvarande och den utfärdande myndigheten inte har bekräftat att något av villkoren i artikel 4a.1 i rambeslutet är uppfyllt.

Paragrafen innehåller ett antal fakultativa vägransgrunder. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Vägransgrunden i *andra punkten* om hinder mot överlämnande på grund av en tidigare dom avseende samma gärning ändras så att sådana avgöranden som meddelats i Island eller Norge får utgöra skäl att vägra överlämnande.

6 § Om den utfärdande staten samtycker till att den frihetsberövande påföljd som den europeiska arresteringsordern avser verkställs i Sverige, får rätten besluta att den påföljden ska verkställas i Sverige, om

1. den eftersökte är svensk medborgare eller bosatt i eller uppehåller sig i Sverige,

2. den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige, och

3. den eftersöktes sociala återanpassning underlättas om påföljden verkställs i Sverige.

Paragrafen innehåller bestämmelser om under vilka förutsättningar rätten, i stället för att tillämpa huvudregeln och överlämna den eftersökte, får besluta att den frihetsberövande påföljd som den europeiska arresteringsordern avser får verkställas i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Ändringen innebär att den utfärdande staten tydligt måste ha uttryckt att den samtycker till att verkställigheten av den frihetsberövande påföljd som arresteringsordern avser förs över till Sverige för att rätten ska kunna besluta att påföljden ska verkställas här. Som utgångspunkt ska åklagaren under utredningen av om det finns förutsättningar för överlämnande från Sverige enligt 4 kap. 3 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder (europeiska arresteringsorderlagen) försöka inhämta den utfärdande statens samtycke till att verkställigheten förs över till Sverige, med beaktande av de frister som gäller för rättens prövning av frågan om överlämnande. Motsätter sig den utfärdande staten ett överförande eller lämnar den inget besked i frågan saknas

förutsättningar att besluta att påföljden ska verkställas i Sverige. Det är då inte heller möjligt att vägra ett överlämnande med stöd av 2 kap. 3 § sjunde punkten europeiska arresteringsorderlagen. Om den utfärdande staten behöver ytterligare underlag om en verkställighet av påföljden i Sverige kan åklagaren vid behov inhämta upplysningar från Kriminalvården.

4 kap.

3 § Om en arresteringsorder har skickats direkt enligt 1 § eller om det på annat sätt framkommer att den som eftersöks enligt en arresteringsorder befinner sig på en viss plats i Sverige, ska åklagaren utreda om det finns förutsättningar för överlämnande från Sverige. När den som begärs överlämnad för lagföring är under arton år ska det dessutom utredas om lagföringen kan ske i Sverige.

Vid utredningen tillämpas bestämmelserna om förundersökning i brottmål, om inte annat sägs i denna lag.

Utredningen ska bedrivas *skyndsamt*. Den tidsfrist som kan komma att gälla för tingsrätten enligt 5 kap. 3 § ska beaktas vid utredningen.

Om den eftersökte skyddas av privilegier eller immunitet som riksdagen eller en svensk myndighet kan upphäva, ska åklagaren utan dröjsmål begära att immuniteten eller privilegierna upphävs.

Paragrafen reglerar åklagarens utredningsskyldighet vid överlämnande från Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.1.

Enligt *fjärde stycket*, som är nytt, ska åklagaren utan dröjsmål begära att privilegier eller immunitet som riksdagen eller en svensk myndighet kan upphäva, ska upphävas om den som eftersöks enligt en europeisk arresteringsorder skyddas av sådana privilegier eller sådan immunitet. Det är fråga om sådana privilegier eller sådan immunitet som utgör hinder för överlämnande enligt 2 kap. 3 § första stycket sjätte punkten europeiska arresteringsorderlagen. Det följer av artikel 20.2 rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna (arresteringsorderrambeslutet) att om den eftersökte skyddas av privilegier eller immunitet som en myndighet i den verkställande medlemsstaten har befogenhet att upphäva, ska den verkställande myndigheten begära att den myndigheten upphäver skyddet. Riksdagen ansvarar för att ta ställning till om privilegier eller immunitet ska upphävas bl.a. för den som utövar eller har utövat uppdrag som riksdagsledamot för yttranden eller gärningar under utövandet av tjänsten (4 kap. 12 § regeringsformen [RF]) och för brott ett statsråd begått i utövningen av statsrådstjänsten (13 kap. 3 § RF). Därför omfattas även riksdagen av bestämmelsen. I andra fall då den eftersökte har rätt till privilegier eller immunitet är det den utfärdande myndigheten som ska begära upphävande.

Övriga ändringar är språkliga.

5 kap.

3 § Tingsrätten ska meddela beslut i fråga om överlämnande senast trettio dagar efter det att den eftersökte har gripits eller, när något gripande i ärendet inte har skett, senast trettio dagar efter det att den eftersökte har underrättats om innehållet i arresteringsordern.

Samtycker den eftersökte till ett överlämnande, ska beslutet meddelas senast tio dagar efter det att samtycket har avgetts.

Om den eftersökte skyddats av privilegier eller immunitet avseende rättsliga förfaranden eller verkställighet i Sverige, ska fristerna i första och andra stycket

räknas från och med den dag tingsrätten har informerats om att privilegierna eller immuniteten upphört.

Om det finns särskilda skäl får tingsrätten meddela sitt beslut senare än vad som sägs i första, eller andra stycket.

Paragrafen anger tidsfrister för beslut om överlämnande. Övervägandena finns i avsnitt 6.

Av *tredje stycket*, som är nytt, framgår att fristerna i första och andra stycket ska börja löpa först när tingsrätten har fått information om att privilegier eller immunitet som en person som är eftersökt med stöd av en europeisk arresteringsorder skyddats av har upphävts.

Fjärde stycket motsvarar det nuvarande tredje stycket. Mot bakgrund av det nya tredje stycket kommer inte det förhållandet att den eftersökte skyddas av privilegier eller immunitet utgöra särskilda skäl för att meddela ett beslut om överlämnande senare än vad som följer av fristerna i första eller andra stycket.

Övriga ändringar är redaktionella.

Åtgärder före beslut om överlämnande

5 a § *På begäran av den utfärdande myndigheten ska rätten, i avvaktan på ett beslut om överlämnande i fråga om en arresteringsorder som avser lagföring, antingen besluta att den eftersökte*

1. hörs av en åklagare enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål, om inte något annat följer av denna lag, eller

2. överförs tillfälligt till den utfärdande medlemsstaten på villkor att han eller hon ska återföras till Sverige för att närvara vid en förhandling som rör överlämnandet.

Ett förhör eller ett överförande av den eftersökte enligt första stycket ska genomföras enligt de villkor som fastställs i samförstånd med den utfärdande myndigheten. En företrädare för den utfärdande medlemsstaten ska delta vid ett förhör enligt första stycket 1 och får med åklagarens samtycke ställa frågor direkt till den som hörs.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om att rätten på begäran av den utfärdande myndigheten, i avvaktan på beslut i fråga om överlämnande, ska besluta att en person som eftersöks för lagföring med stöd av en europeisk arresteringsorder antingen ska höras i Sverige eller överföras tillfälligt till den utfärdande medlemsstaten. Övervägandena finns i avsnitt 5.

Av *första stycket* framgår att bestämmelsen enbart är tillämplig när det gäller en europeisk arresteringsorder som utfärdats för lagföring (se artikel 18.1 arresteringsorderrambbeslutet). På begäran av den utfärdande myndigheten ska rätten besluta att den eftersökte antingen ska höras i Sverige eller överföras tillfälligt till den utfärdande medlemsstaten. Som utgångspunkt bör det alternativ den utfärdande myndigheten har begärt användas. Även omständigheter hänförliga till den eftersökte, såsom hälsotillstånd eller andra humanitära skäl, och skälet till att den utfärdande myndigheten begär att få höra den eftersökte är av betydelse för prövningen. En samlad bedömning av alla relevanta omständigheter i det enskilda fallet får därför göras i syfte att avgöra om den eftersökte ska höras i Sverige eller överföras tillfälligt till den utfärdande staten.

Kontakterna med den utfärdande myndigheten kommer att skötas av åklagaren, såsom gäller i övrigt under handläggningen av en begäran om överlämnande. Om den eftersökte uppger att han eller hon själv vill höras innan ett slutligt beslut om överlämnande har kunnat fattas, får denne begära det hos den utfärdande myndigheten. Åklagaren ska då förmedla önskemålet till den utfärdande myndigheten.

Av *första punkten* framgår att den eftersökte ska höras av en svensk åklagare i enlighet med reglerna om förundersökning, om inte något annat följer av lagen. Det är inte möjligt att delegera uppgiften att hålla förhöret till en polisman eller en annan anställd vid Polismyndigheten. Det är alltid fråga om att höra den eftersökte inom ramen för det ärende arresteringsordern avser. Ett hörande av den eftersökte i annat syfte faller utanför arresteringsorderrambeslutets tillämpningsområde. I den situationen får andra tillämpliga instrument för straffrättsligt samarbete användas, såsom t.ex. den europeiska utredningsordern eller en ansökan om rättslig hjälp som handläggs enligt lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål.

Av *andra punkten* följer att rätten ska villkora ett tillfälligt överförande med att den eftersökte ska kunna återföras till Sverige för att delta vid en förhandling som rör överlämnandet. Det ska således framgå av rättens beslut att ett sådant villkor gäller.

Av *andra stycket* framgår att ett förhör eller överförande enligt första stycket ska genomföras i enlighet med de villkor som fastställs i samförstånd med den utfärdande myndigheten. En företrädare för den utfärdande myndigheten ska delta vid ett förhör enligt första punkten och får ställa frågor direkt till den eftersökte, om åklagaren medger det. Företrädaren kan närvara på videolänk om förutsättningarna i artikel 6 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2844 av den 13 december 2023 om digitalisering av rättsligt samarbete och tillgång till rättslig prövning i gränsöverskridande frågor på privaträttens och straffrättens område och om ändring av vissa rättsakter inom området för rättsligt samarbete (digitaliseringsförordningen) är uppfyllda. Kontakterna om villkoren för hörandet bör – i likhet med övriga sådana kontakter – skötas av åklagaren. Rätten fattar dock beslutet att träffa överenskommelsen om villkoren för överförandet, inklusive dess varaktighet.

5 b § *Tingsrätten ska för prövningen av en begäran om tillfälligt överförande eller hörande i avvaktan på beslut om överlämnande hålla förhandling om den eftersökte begär det och det inte är uppenbart obehövligt.*

Till förhandlingen ska åklagaren och den eftersökte kallas. Är den eftersökte anhållen eller häktad ska han eller hon inställas.

Paragrafen, som är ny, reglerar frågan om skriftlig eller muntlig handläggning av en begäran om hörande eller tillfälligt överförande i avvaktan på beslut. Övervägandena finns i avsnitt 5.2

Av *första stycket* framgår att handläggningen som huvudregel är skriftlig men att den eftersökte kan begära att frågan prövas vid förhandling och att en förhandling då ska hållas om det inte är uppenbart obehövligt. I de fall en begäran om förhandling inte är sakligt motiverad kan en förhandling ofta vara uppenbart obehövlig. Det kan finnas skäl att hålla en förhandling för att exempelvis kunna bedöma den eftersöktes hälsotillstånd eller andra

personliga förhållanden eller för att kunna ta ställning till hur den eftersöktes grundläggande rättigheter skulle kunna påverkas av ett beslut.

Av *andra stycket* framgår att åklagaren och den eftersökte ska kallas till förhandlingen. Om den eftersökte är frihetsberövad ska han eller hon i stället inställas.

5 c § *Polismyndigheten ska biträda vid verkställighet av ett beslut om tillfälligt överförande. Om den som ska överföras är på fri fot får han eller hon, om det bedöms vara nödvändigt för att överförandet ska kunna genomföras, omhändertas och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 96 timmar.*

Paragrafen, som är ny, ger Polismyndigheten ansvaret för att verkställa ett tillfälligt överförande till den utfärdande medlemsstaten. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Det praktiska genomförandet av verkställigheten sker genom Polismyndighetens försorg. Om den som skall överföras tillfälligt är på fri fot, kan han eller hon omhändertas och tas i förvar efter beslut av Polismyndigheten under högst 96 timmar. Förvarstagande förutsätter att en sådan åtgärd bedöms vara nödvändig för att återförandet ska kunna genomföras. Möjligheten att ta någon i förvar bör tillämpas med återhållsamhet och i enlighet med proportionalitetsprincipen i 8 § polislagen (1984:387).

9 § Ett beslut att inte bevilja överlämnande i fall som avses i 2 kap. 3 § 7 får inte överklagas. Har den eftersökte samtyckt till överlämnande enligt 4 kap. 9 § får beslutet om överlämnande inte överklagas.

För att hovrätten ska pröva tingsrättens beslut krävs prövningstillstånd, om beslutet innebär att ärendet avgörs eller utgör ett sådant beslut som får överklagas endast i samband med överklagande av ett slutligt beslut.

Paragrafen innehåller regler om överklagande. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Hänvisningen i *första stycket* till 2 kap. 6 § har ändrats till 2 kap. 3 § sjunde punkten. Ett sådant icke-överklagbart beslut att vägra överlämnande fattas rätteligen med stöd av 2 kap. 3 § sjunde punkten.

6 kap.

8 § Om överlämnande har beviljats enligt denna lag och en rättslig myndighet i den medlemsstat dit överlämnande har skett gör en framställning till åklagaren om tillstånd

1. att lagföra eller straffa den som har överlämnats även för gärningar som inte omfattades av överlämnandet, eller

2. att till en annan medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge överlämna den som har överlämnats från Sverige, prövas ärendet med tillämpning av 2, 4 eller 5 kap. Behörig tingsrätt är den som prövade frågan om överlämnande.

Vad som i 2, 4 och 5 kap. sågs om tvångsmedel och frister ska inte tillämpas i de fall som avses i första stycket. Offentlig försvarare ska förordnas för den som har överlämnats. Den som har överlämnats ska ges tillfälle att yttra sig över framställningen. Tingsrätten prövar om det finns skäl att hålla en muntlig förhandling.

Ett beslut enligt första stycket ska fattas inom 30 dagar från det att åklagaren har tagit emot framställningen.

Paragrafen reglerar förutsättningarna och förfarandet kring handläggningen av en framställning om utvidgat överlämnande eller vidareöverlämnande till en annan medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge. Övervägandena finns i avsnitt 7.

I *första och andra stycket* tas hänvisningen till det upphävda 3 kap. bort.

Det nya *fjärde stycket* anger att åklagaren ska fatta beslut om tillstånd till ett utvidgat överlämnande eller ett vidareöverlämnande till en annan medlemsstat i Europeiska unionen, Island eller Norge, inom 30 dagar från det att han eller hon har mottagit framställningen. Att tidsfristen gäller för sådana beslut följer av artikel 27.4 respektive 28.3 c) arresteringsorderrambeslutet.

7 kap.

1 § Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § eller 7 § första stycket har beslutat att en frihetsberövande påföljd ska verkställas i Sverige, tillämpas lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen, med undantag för 3 kap. 1–5 §§ den lagen. Vid tillämpning av 3 kap. 15 § den lagen krävs inte någon begäran från behörig myndighet i den andra staten för att tvångsmedel ska få användas.

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § har beslutat att den frihetsberövande påföljden ska verkställas i Sverige, får en fråga om häktning enligt 3 kap. 15 och 16 §§ lagen om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen tas upp på yrkande av åklagaren utan ett föregående beslut om anhållande.

Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § har beslutat att en frihetsberövande påföljd ska verkställas i Sverige, ska en verkställbarhetsförklaring inte beslutas om den utfärdande medlemsstaten motsätter sig att verkställigheten överförs.

I paragrafen anges vilka bestämmelser i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen (europeiska verkställighetslagen) som ska tillämpas när rätten med stöd av 2 kap. 6 § eller 7 § första stycket har beslutat om att en frihetsberövande påföljd ska verkställas i Sverige och när Kriminalvården får verkställa en sådan påföljd. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Det nya *tredje stycket* anger att Kriminalvården inte får meddela en verkställbarhetsförklaring om den utfärdande staten motsätter sig att verkställigheten av en frihetsberövande påföljd som en arresteringsorder avser överförs till Sverige. För att ett överförande ska vara aktuellt måste den utfärdande staten skicka över domen och ett intyg i enlighet med bilaga I i rådets rambeslutet 2008/909/RIF av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen (rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder).

Som utgångspunkt ska åklagaren under utredningen av om det finns förutsättningar för överlämnande från Sverige enligt 4 kap. 3 § europeiska arresteringsorderlagen försöka inhämta den utfärdande statens samtycke till att verkställigheten förs över till Sverige (se kommentaren till 2 kap. 6 §).

Återförande av personer som har överförts tillfälligt eller överlämnats till Sverige

8 kap.

1 § *Polismyndigheten ska ansvara för att återföra en person som*

1. ska återföras till den verkställande medlemsstaten efter att ha överförts tillfälligt till Sverige i avvaktan på beslut om överlämnande, eller

2. har överlämnats till Sverige för att lagföras här på villkor att personen senare återförs till den andra staten.

Om den som ska återföras är på fri fot får han eller hon, om det bedöms vara nödvändigt för att återförandet ska kunna genomföras, omhändertas och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 96 timmar.

Paragrafen behandlar det fallet att någon överförts tillfälligt till Sverige och ska återföras till den andra medlemsstaten (se artikel 18.1 arresteringsorderrambeslutet) eller har överlämnats till Sverige med ett villkor om återförande (se artikel 24.2 arresteringsorderrambeslutet). Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Det *första stycket* ändras så att Polismyndigheten ska se till att den eftersökte återförs till den verkställande medlemsstaten även då en person överförts tillfälligt till Sverige. Övriga ändringar är redaktionella.

3 § Om en svensk myndighet har utfärdat en europeisk arresteringsorder och den andra medlemsstaten har beslutat om *ett tillfälligt överförande eller om ett överlämnande* till Sverige, ska Polismyndigheten ansvara för transporten i Sverige.

Paragrafen reglerar vem som bär ansvaret för transporter vid tillfälligt överförande eller överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Bestämmelsen ändras så att Polismyndigheten ansvarar för transporten i Sverige även när en person överförts tillfälligt hit.

I 8 kap. 1 § i lagen finns en särskild bestämmelse om återförande av personer som på visst villkor har överförts tillfälligt eller överlämnats till Sverige.

Polismyndigheten kan enligt 29 a § polislagen (1984:387) överlämna en transport enligt bestämmelsen till Kriminalvården.

10.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder

2 kap.

6 § *Om den utfärdande staten samtycker till att den frihetsberövande påföljd som den nordiska arresteringsordern avser verkställs i Sverige, får rätten besluta att den påföljden ska verkställas i Sverige, om*

1. den eftersökte är svensk medborgare eller bosatt i eller uppehåller sig i Sverige,

2. den eftersökte begär att påföljden ska verkställas i Sverige, och

3. den eftersöktes sociala återanpassning underlättas om påföljden verkställs i Sverige.

Paragrafen innehåller bestämmelser om under vilka förutsättningar rätten, i stället för att tillämpa huvudregeln och överlämna den eftersökte, får besluta att den frihetsberövande påföljd som den nordiska arresteringsordern avser får verkställas i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Ändringen innebär att den utfärdande staten tydligt måste ha uttryckt att den samtycker till att verkställigheten av den frihetsberövande påföljd som arresteringsordern avser, förs över till Sverige för att rätten ska kunna besluta att påföljden ska verkställas i Sverige. Som utgångspunkt ska åklagaren under utredningen av om det finns förutsättningar för överlämnande från Sverige enligt 3 kap. 3 § lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder (nordiska arresteringsorderlagen) försöka inhämta den utfärdande statens samtycke till att verkställigheten förs över till Sverige, med beaktande av de frister som gäller för rättens prövning av frågan om överlämnande. Motsätter sig den utfärdande staten ett överförande eller lämnar den inget besked i frågan saknas förutsättningar att besluta att påföljden ska verkställas i Sverige. Det är då inte heller möjligt att vägra ett överlämnande med stöd av 2 kap. 4 § fjärde punkten nordiska arresteringsorderlagen. Om den utfärdande staten behöver ytterligare underlag om en verkställighet av påföljden i Sverige kan åklagaren vid behov inhämta upplysningar från Kriminalvården.

3 kap.

3 § Om en nordisk arresteringsorder har skickats direkt till åklagaren eller det annars är känt att den eftersökte befinner sig på en viss plats i Sverige, ska åklagaren skyndsamt utreda om det finns förutsättningar för överlämnande från Sverige. Den tidsfrist som gäller för tingsrätten enligt 4 kap. 3 § andra stycket ska beaktas. När den som begärs överlämnad för lagföring är under arton år, ska det utredas om lagföringen kan ske i Sverige.

Vid utredningen tillämpas bestämmelserna om förundersökning i brottmål, om inte annat sägs i denna lag.

Om den eftersökte skyddas av privilegier eller immunitet som riksdagen eller en svensk myndighet kan upphäva, ska åklagaren utan dröjsmål begära att immuniteten eller privilegierna upphävs.

Paragrafen reglerar åklagarens utredningsskyldighet vid överlämnande från Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 6.

Enligt *tredje stycket*, som är nytt, ska åklagaren begära att privilegier eller immunitet som riksdagen eller en svensk myndighet kan upphäva, ska upphävas om den som eftersöks av en europeisk arresteringsorder skyddas av sådana privilegier eller sådan immunitet. Det följer av artikel 16.2 konventionen av den 15 december 2005 om överlämnande mellan de nordiska staterna på grund av brott (nordisk arresteringsorder), i det följande benämnd arresteringsorderkonventionen, att privilegier eller immunitet som det åligger en myndighet i den verkställande medlemsstaten att upphäva ska den verkställande myndigheten begära att den myndighet som kan upphäva skyddet gör det. Eftersom riksdagen i vissa fall ansvarar för att ta ställning till om privilegier eller immunitet ska upphävas omfattas även riksdagen av bestämmelsen.

4 kap.

3 § Samtycker den eftersökte till *ett* överlämnande, ska beslut i fråga om överlämnande meddelas senast tre dagar efter det att samtycket har lämnats.

I övriga fall ska tingsrätten meddela beslut i fråga om överlämnande senast fjorton dagar efter det att den eftersökte har gripits eller, när något gripande i ärendet inte har skett, senast fjorton dagar efter det att den eftersökte har underrättats om innehållet i den nordiska arresteringsordern.

Om den eftersökte skyddats av privilegier eller immunitet avseende rättsliga förfaranden eller verkställighet i Sverige, ska fristerna i första och andra stycket räknas från och med den dag tingsrätten har informerats om att privilegierna eller immuniteten upphört.

Om det finns särskilda skäl får beslutet meddelas senare än vad som sägs i första eller andra stycket. Beslutet ska då meddelas så snart det är möjligt.

Paragrafen anger tidsfrister för beslut om överlämnande. Övervägandena finns i avsnitt 6.

Av det nya *tredje stycket* framgår att fristerna i första och andra stycket ska löpa först när tingsrätten har fått information om att privilegier eller immunitet som en person som är eftersökt med stöd av en nordisk arresteringsorder skyddats av har upphävts. Om den person som eftersöks enligt en nordisk arresteringsorder skyddas av privilegier eller immunitet ska fristerna som följer av arresteringsorderkonventionen börja löpa först när skyddet har upphävts och den verkställande rättsliga myndigheten har informerats om det (artikel 16.1 i arresteringsorderkonventionen). Fristerna, som genomförts i stycke ett och två ska därför börja löpa först när skyddet har upphävts och tingsrätten informerats om det.

Fjärde stycket motsvarar det nuvarande tredje stycket. Mot bakgrund av det nya tredje stycket kommer inte det förhållandet att den eftersökte skyddas av privilegier eller immunitet utgöra särskilda skäl för att meddela ett beslut om överlämnande senare enligt fjärde stycket än vad som följer av fristerna i första eller andra stycket.

Övriga ändringar är språkliga och redaktionella.

Åtgärder före beslut om överlämnande

6 a § *På begäran av den utfärdande myndigheten ska rätten, i avvaktan på ett beslut om överlämnande i fråga om en arresteringsorder som avser lagföring, antingen besluta att den eftersökte*

1. hörs av en åklagare enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål, om inte något annat följer av denna lag, eller

2. överförs tillfälligt till den utfärdande staten på villkor att han eller hon ska återföras till Sverige för att närvara vid en förhandling som rör överlämnandet.

Ett förhör eller ett överförande av den eftersökte enligt första stycket ska genomföras enligt de villkor som fastställs i samförstånd med den utfärdande myndigheten. En företrädare för den utfärdande medlemsstaten ska delta vid ett förhör enligt första stycket 1 och får med åklagarens samtycke ställa frågor direkt till den som hörs.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om att rätten på begäran av den utfärdande myndigheten, i avvaktan på beslut i fråga om överlämnande, ska besluta att en person som eftersöks för lagföring med stöd av en nordisk arresteringsorder antingen ska höras i Sverige eller överföras tillfälligt till den utfärdande staten. Övervägandena finns i avsnitt 5.

En skyldighet att handlägga en begäran om hörande eller tillfälligt överförande i avvaktan på beslut i överlämnande frågan följer dels av arresteringsorderrambeslutet artikel 18, dels av artikel 21 avtalet mellan Europeiska unionen och Republiken Island och Konungariket Norge om förfarande för överlämnande mellan Europeiska unionens medlemsstater och Island och Norge (EU-avtalet). Ett hörande genom videokonferens kan i förhållande till Finland ske om villkoren i artikel 6 digitaliseringsförordningen är uppfyllda. I förhållande till Danmark, Island och Norge tillämpas i stället reglerna om hörande genom videokonferens i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål. Bestämmelsen är utformad på samma sätt som 5 kap. 5 a § europeiska arresteringsorderlagen och i övrigt hänvisas till författningskommentaren till den bestämmelsen.

6 b § *Tingsrätten ska för prövningen av en begäran om tillfälligt överförande eller hörande i avvaktan på beslut om överlämnande hålla förhandling om den eftersökte begär det och det inte är uppenbart obehövligt.*

Till förhandlingen ska åklagaren och den eftersökte kallas. Är den eftersökte anhållen eller häktad ska han eller hon inställas.

Paragrafen, som är ny, reglerar frågan om skriftlig eller muntlig handläggning av en begäran om hörande eller tillfälligt överförande i avvaktan på beslut. Övervägandena finns i avsnitt 5.2

Bestämmelsen är utformad på samma sätt som 5 kap. 5 b § europeiska arresteringsorderlagen. I övrigt hänvisas till författningskommentaren till den bestämmelsen.

6 c § *Polismyndigheten ska biträda vid verkställighet av ett beslut om tillfälligt överförande. Om den som ska överföras är på fri fot får han eller hon, om det bedöms vara nödvändigt för att överförandet ska kunna genomföras, omhändertas och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 96 timmar.*

Paragrafen, som är ny, ger Polismyndigheten ansvaret för att verkställa ett tillfälligt överförande till den utfärdande medlemsstaten. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Bestämmelsen är utformad på samma sätt som 5 kap. 5 c § europeiska arresteringsorderlagen. I övrigt hänvisas till författningskommentaren till den bestämmelsen.

9 § *Har den eftersökte samtyckt till överlämnande får beslutet om överlämnande inte överklagas. Ett beslut om att inte bevilja överlämnande i fall som avses i 2 kap. 4 § 4 får inte överklagas.*

För att hovrätten ska pröva tingsrättens beslut krävs prövningstillstånd, om beslutet innebär att ärendet avgörs eller utgör ett sådant beslut som får överklagas endast i samband med överklagande av ett slutligt beslut.

Ett överklagande av tingsrättens beslut som innebär att ärendet avgörs eller sådana beslut som får överklagas endast i samband med överklagande av slutligt beslut ska ha kommit in till tingsrätten inom en vecka från den dag då beslutet meddelades.

Ett överklagande av ett av hovrätten meddelat beslut som avses i tredje stycket ska ha kommit in till hovrätten inom en vecka från den dag då beslutet meddelades.

Paragrafen innehåller regler om överklagande. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Hänvisningen i *första stycket* till 2 kap. 6 § har ändrats till 2 kap. 4 § fjärde punkten. Ett sådant icke-överklagbart beslut att vägra överlämnande fattas rätteligen med stöd av 2 kap. 4 § fjärde punkten.

6 kap.

1 § Om rätten med stöd av 2 kap. 6 § har beslutat att en frihetsberövande påföljd ska verkställas i Sverige, ska Kriminalvården besluta att verkställigheten av påföljden ska överföras till Sverige, *om inte den utfärdande staten motsätter sig det.*

I paragrafen regleras när Kriminalvården får verkställa en frihetsberövande påföljd som rätten med stöd av 2 kap. 6 § har beslutat ska verkställas i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Ändringen innebär att Kriminalvården inte får besluta att påföljden ska verkställas i Sverige om den andra nordiska staten motsätter sig det. Som utgångspunkt ska åklagaren under utredningen av om det finns förutsättningar för överlämnande från Sverige enligt 3 kap. 3 § nordiska arresteringsorderlagen försöka inhämta den utfärdande statens samtycke till att verkställigheten förs över till Sverige (se kommentaren till 2 kap. 6 §).

7 kap.

Återförande av personer som har överförts tillfälligt eller överlämnats till Sverige

1 § *Polismyndigheten ska ansvara för att återföra en person som*

1. ska återföras till den verkställande medlemsstaten efter att ha överförts tillfälligt till Sverige i avvaktan på beslut om överlämnande, eller

2. har överlämnats till Sverige för att lagföras här på villkor att personen senare återförs till den andra staten.

Om den som ska återföras är på fri fot får han eller hon, om det bedöms vara nödvändigt för att återförandet ska kunna genomföras, omhändertas och tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 96 timmar.

Paragrafen behandlar det fallet att någon överförts tillfälligt till Sverige och ska återföras till den andra medlemsstaten (se artikel 18.1 arresteringsorderrambbeslutet och artikel 21.1 EU-avtalet) eller har överlämnats till Sverige med ett villkor om återförande (se artikel 24.2 arresteringsorderrambbeslutet, artikel 20.2 arresteringsorderkonventionen och artikel 27.2 EU-avtalet). Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Tillägget i *första stycket* är utformat på samma sätt som i 8 kap. 1 § europeiska arresteringsorderlagen. I övrigt hänvisas till författningskommentaren till den bestämmelsen.

3 § Om en svensk myndighet har utfärdat en nordisk arresteringsorder och den andra staten har beslutat om *ett tillfälligt överförande eller om ett överlämnande* till Sverige, ska Polismyndigheten ansvara för transporten i Sverige.

Bestämmelsen reglerar vem som bär ansvaret för transporter vid tillfälligt överförande eller överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Tillägget är utformat på samma sätt som i 8 kap. 3 § europeiska arresteringsorderlagen. I övrigt hänvisas till författningskommentaren till den bestämmelsen.

10.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2021:709) med kompletterande bestämmelser till delar av avtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket

2 kap.

Återförande av personer som har överförts tillfälligt eller överlämnats till Sverige

2 § Om en person som har överförts tillfälligt till Sverige i avvaktan på beslut om överlämnande ska återföras till Förenade kungariket eller om en person har överlämnats till Sverige på villkor att han eller hon återförs till Förenade kungariket, tillämpas 8 kap. 1 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

Paragrafen anger att om en person har överförts tillfälligt eller överlämnats till Sverige på villkor att han eller hon återförs till Förenade kungariket, tillämpas 8 kap. 1 § europeiska arresteringsorderlagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Bestämmelsen blir nu tillämplig även när den eftersökte överförs tillfälligt till Sverige. Hänvisningen till 8 kap. 1 § europeiska arresteringsorderlagen innebär att Polismyndigheten ansvarar för återförandet. I övrigt hänvisas till författningskommentaren till 8 kap. 1 § europeiska arresteringsorderlagen.

3 § Vid transport i Sverige av den som *tillfälligt överförts eller* överlämnats hit tillämpas 8 kap. 3 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

Bestämmelsen reglerar vem som bär ansvaret för transporter vid tillfälligt överförande eller överlämnande till Sverige enligt en arresteringsorder enligt handels- och samarbetsavtalet. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Tillägget är utformat på samma sätt som i 8 kap. 3 § europeiska arresteringsorderlagen. I övrigt hänvisas till författningskommentaren till den bestämmelsen.

3 kap.

6 § Under det inledande förfarandet om överlämnande och under utredningen tillämpas 4 kap. 1 § andra stycket och 3 § första och fjärde styckena lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

En efterlysning som är registrerad i ett system för eftersökning av personer och som gäller utlämning eller överlämnande till Förenade kungariket ska jämföras med en arresteringsorder i avvaktan på att en sådan översänds.

Vid utredningen tillämpas bestämmelserna om förundersökning i brottmål, om inte annat anges i avtalet eller i denna lag.

Beslut om kompletteringar enligt artikel 613.2 i avtalet fattas av åklagare.

Paragrafen anger i fråga om det inledande förfarandet och utredningen bl.a. att bestämmelserna i 4 kap. 1 och 3 §§ europeiska arresteringsorderlagen i relevanta delar ska tillämpas, och vilka bestämmelser som ska gälla vid utredningen. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.3.

Genom hänvisningen i *första stycket* till 4 kap. 3 § fjärde stycket europeiska arresteringsorderlagen framkommer åklagarens ansvar för att

begära att privilegier eller immunitet som den eftersökte skyddas av ska upphävas i vissa situationer då Sverige är verkställande stat. I övrigt hänvisas till författningskommentaren till 4 kap. 3 § fjärde stycket europeiska arresteringsorderlagen.

Åtgärder före beslut om överlämnande

11 a § *I avvaktan på ett beslut om överlämnande tillämpas 5 kap. 5 a–5 c §§, utom 5 a § andra stycket andra meningen, lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder i frågor om tillfälligt överförande av den eftersökte till Förenade kungariket eller hörande av den eftersökte i Sverige.*

Paragrafen, som är ny, anger vilka regler som styr ett hörande eller ett tillfälligt överlämnande till Förenade kungariket i avvaktan på ett beslut om överlämnande.

Av paragrafen följer att 5 kap. 5 a–5 c §§, utom 5 a § andra stycket andra meningen, europeiska arresteringsorderlagen ska tillämpas när den utfärdande myndigheten i Förenade kungariket, i avvaktan på ett beslut i fråga om överlämnande enligt en arresteringsorder för lagföring, begär att den eftersökte ska höras enligt svensk rätt eller överföras tillfälligt till Förenade kungariket enligt artikel 616–617 i avtalet om handel och samarbete mellan Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen, å ena sidan, och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, å andra sidan (handels- och samarbetsavtalet). Det förhållandet att 5 kap. 5 a § andra stycket andra meningen inte ska tillämpas vid ett hörande i Sverige innebär att det inte krävs att en företrädare för det Förenade kungariket närvarar vid ett hörande i Sverige. Däremot förutsätter handels- och samarbetsavtalet att den eftersökte vid hörandet ska ha rätt att biträdas av ett juridiskt ombud som utsetts i enlighet med Förenade kungarikets lagstiftning (se artikel 617.1 i handels- och samarbetsavtalet).

I övrigt hänvisas till författningskommentaren till 5 a–5 c §§ europeiska arresteringsorderlagen.